

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Bengalisk cirkus – nöje blott för män

SID 2-3

Leif Bjellin
om politiska
krisen i Nepal

SID 12-14

Kalle Kjellman om
vardagskorruption
på vischan i UP

SID 20-27

Bangladeshiska
fiskodlingar föder
svåra konflikter

SID 30-31

Korruptionen förfäras

□ Ekonomisk utveckling till trots är den utbredda mutkulturen och korruptionen i Indien och de andra länderna i södra Asien ett utbrett fenomen. Korruption förekommer i de flesta sammanhang och som vanligt är det småfolket som drabbas värst.

Affärsmän ser det mer som ett effektivt smörjmedel, och en indisk diplomat på besök i Stockholm i höst uttryckte sitt öppna gillande av systemet. "Alla tjänar på det, utom staten", påstod denne man som tidigare tjänstgjort som ambassadör bland annat i Tyskland

I detta nummer ägnar vi stor plats åt indisk korruption så som den fungerar i vardagslag. **Kalle Kjellman** som sedan 30 år tillbaka tillbringat varje vinter i samma by på Uttar Pradeshs bondvischa skildrar hur vanligt folk påverkas. Det är ingen vacker bild.

Vi tar också upp den nu åtta år långa inre konflikten i Nepal, där maoistisk gerilla under hösten till och med omringat huvudstaden Kathmandu. **Leif Bjellin** var där.

Och så publicerar vi initierade artiklar om Bangladesh, Sri Lanka och Pakistan. Som vanligt alltså! God läsning av SYDASIEN nr 4/04

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 4/04:

Bangladeshisk cirkus på fallrepet	2
Lankesiska journalister hotas till livet	4
Intervju med Johan Romare, Colombo Press Institute	5
Så lever Sri Lankas teplockerskor	6
Överlägsen valseger för Karzai	8
Rika afghaner lockas till investeringar	9
Svär sits för flyktingar från Bhutan	11
EU och Indien ingår partnerskap	11
Politiska krisen i Nepal förvärras	12
Oroligheter i Baluchistan	15
Sekteristiska våldet fortsätter i Pakistan	16
Ajit Roy om BJP:s tillbakagång	18
Kalle Kjellman om korruptionsröten som ödelägger fattiga indiers liv.	20
Asghar Ali Engineer prisad för sin anti-fundamentalism	28
Landlösa bangladeshier protesterar mot räkodlingar i Noakhali	30
Nu sätts bulldozers in mot svartbyggen i New Delhi	32
Film om könselektiva aborter visas	36
Gandhis saltmarsch firas	37
Upprättelse åt plantagetamiler	39
Vart går fredsprocessen i Sri Lanka?	40

Omslaget: Cirkusartist i Dhaka redo för kvällens föreställning.

FOTO: G.M.B AKASH/EYEPRESS

Cirkusliv i Dhaka

Cirkusföreställningar har alltid varit ett stort folkligt nöje i Bangladesh men film och TV hotar i dag att helt tränga undan cirkuskonsten. Fotografen G M B Akash har besökt New Star Cirkus i Dhaka, en av sju kvarvarande cirkusensembler i landet. Trots usla villkor gör duktiga artister sitt yttersta för att tillfredsställa publiken – som numera nästan bara består av män.

De unga akrobatflickorna Rima och Mina förbereder sig inför kvällens föreställning.

Inte mycket återstår av de stolta traditionerna från tiden före Indiens delning 1947. Då turnerade prestigefyllda Komola Circus och Gemini Cirkus, och framträdde med sina trapetsartister, akrobater och tigrar inför män och kvinnor, gamla och unga.

Cirkus i Bangladesh av i dag har inte längre samma betydelse. Cirkuskonsten hänger löst, lik en akrobat på väg att tappa balansen. Och bakom fasaden döljer sig ofta grov exploatering och bristande omsorg om artisterna. Numera underhåller de dessutom en publik som till 98 procent består av unga män, och som framför allt kommer för att få titta på dansande cirkusprinsessor, numera betydligt populärare än akrobater och elefanter.

Vintern är den tid på året som förknippas med cirkusföreställningar. Biljetter säljs för 5–10 takas (mindre än en krona). För att locka så mycket publik som möjligt inleds varje show med populära hindi- och banglasånger, och publiken hålls kvar med löften om att få se mera blottad kvinnohud mot slutet. En väsensvid skillnad mot förr.

Cirkusartisterna lever tillsammans i en grupp och hyrs kollektivt på kontrakt. Många kommer redan som unga till en cirkus och tillbringar sedan hela sina liv där. När deras egna barn växer upp tar de så vid, i generation efter generation.

40-åriga **Minoti** är en av dem som till-

bringat hela sitt liv vid New Star Cirkus. Såsom varande medlem av cirkusen får hon två gratis mål mat om dagen, mest ris och dal och vid enstaka tillfällen fisk. Hon är mor i en familj med tre döttrar och tre söner som alla ägnar sig åt akrobatik. De månader som det pågår föreställningar tjänar familjen tillsammans 15 000-20 000 takas per månad. Något sparkapital har man inte.

Eftersom **Minotis** två äldsta döttrar **Rima** and **Mina** är giftasvuxna är hon nu mycket bekymrad. Dels saknas medel för att gifta bort dem, och dels är det svårt att finna bra män åt dem eftersom det bangladeshiska samhället föraktar "dansflickor". Lösningen blir förmodligen den gängse, att de gifter sig med andra cirkusartister.

G.M.B Akash/EyePress
text och foto

Publiken strömmar till för att köpa biljetter till New Star Cirkus i Dhaka.

Cirkusartister i väntan på föreställning.

Tamilska journalister kläms mellan sköldarna

I april exploderade krutdurken i Batticaloa. Många människor har dödats och många lever farligt. Tamilska journalister som bevakar händelseutvecklingen kläms mellan sköldarna. Taraki hotades, Nadesan mördades.

Den erfarna journalisten Aiyathurai Nadesan var verksam i Batticaloa på Sri Lankas oroliga östra kust. Den 31 maj mördades han i sitt hem. Gärningsmännen misstänks tillhöra den forne lokale tigerledaren Karunas utbrytarfraktion. De uppskattade inte Nadesans rapportering.

Karuna lämnade LTTE i mars. Hans uppror slogs i april ned med våld av Prabhakarans styrkor från norr. Sedan dess råder en spänd situation i Batticaloa-distriktet. Varje vecka rapporteras om nya våldsdåd mellan grupperna. Flera journalister har tvingats fly från Batticaloa.

Reportrar Utan Gränser (RUG) konstaterar kritiskt att ingen i regeringen i Colombo fördömde mordet på Nadesan.

LTTE har hela tiden hävdat att Karunas grupp stöds av armén, vilket arméföreträdarna bestämt förnekar.

Mordet på Nadesan lär inte klaras upp. Jaffnajournalisten Mylvaganam Nimalrajans misstänkte mördare sattes på fri fot av domstol i juli 2003. Detta trots starka bevis och vittnen som pekade ut mördaren och flera medhjälpare, alla tillhörande EPDP.

Tigrarnas hämnd för mordet på Nadesan skulle komma. Den 26 juli sköts den 25-årige journalisten Sadacharalingam Kamaladas i båda benen i sitt hem i Ariyampathi, i Batticaloadistriktet. Han skrev i *Thinamurusu*, en tamilsk veckotidskrift, som står EPDP nära. Paramilitära EPDP (Eelam Political Democratic Party) är ett av få partier som slåss mot LTTE. EPDP-ledaren Douglas Devananda, nu hinduminister i regeringen, och många av partikamraterna är måltavlor för LTTE. I april undkom han en självmordsbombare. Det uppfattades av tigrarna som en provokation, att hans parti fick plats i presidentens nyformade regering efter nyvalet i april. De få tamilska tidningar som är kritiska till LTTE lever under ständigt hot.

Taraki är en av Sri Lankas mest kända tamilska journalister. Det är en sorglig ironi att hans hus stormades av en hord med 40 polismän just den 3 maj, pressfrihetens dag. Taraki, eller Dharmaratnam Sivaram, bor i Mount Lavinia, en förort 30 kilometer söder om Colombos stadskärna. Taraki skul-

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Tarakis hem stormades av poliser på pressfrihetens dag.

le, enligt ett tips, förvara vapen i sitt hem, vilket är förbjudet. Han var i Batticaloa när poliserna stormade in. I stället fick hans fru och tre barn bevittna hur poliserna sökte igenom hela huset och Tarakis kontor.

"Rena trakasserier"

"Det här är ett uttryck för rena trakasserier, ämnade att öka trycket på Mr Sivarams familj och att därigenom få honom att inte rapportera kritiskt i känsliga frågor som påverkar det tamilska folket".

Det sa R Thuraiatnam, chef för Sri Lanka Tamil Media Alliance.

Taraki skriver regelbundet för bland andra den Colombobaserade, engelskspråkiga *Daily Mirror* och för den tamilska delen av *BBC World Service*. Under de senaste månaderna hade den välbesökta nyhets sajten Tamilnet, som Taraki står bakom, tagit ställning mot utbrytaren Karuna. Taraki anser att Karunaanhängare var ute efter att mörda honom. Det är för övrigt inte första gången Tarakis liv är hotat.

Rapportering om konflikten innebär minnerad mark för journalister. Men även kritisk bevakning av politik, korrupktion och religion leder ofta till hot om våld. Journalister från alla folkgrupper är lika utsatta.

Vincent Brossel, Asienansvarig vid RUG, har grävt i det ouppklarade mordet på Rohana Kumara, redaktör för den singalesiska tidningen *Sathana*. Han mördades den 7 september 1999. Hans tidning hade rapporterat kritiskt men på sakliga grunder om president Kumaratunga och flera av medlemmar i den dåvarande regeringen. Ett flertal personer pekar på att presidentens rådgivare Sanath Gunathilaka, ska ha gett order om mordet.

Det används hårda ord, misstolkningar och rasistiska övertoner i delar av pressen. De underblåser och förankrar hatkänslor mellan folkgrupperna. Det skapar också

många fall av osämja mellan tidningarnas reportrar och de omskrivna personerna.

I samband med valet registrerades ett flertal incidenter. Chefen för *Asian Broadcasting Corporation (ABC)*, Raynor Silva hade fått ett beslut av Lakshman Kadirgamar, som då var informationsminister, att stänga sina fem FM-kanaler. Den 28 mars kastade någon en granat mot Silvas hem. "Ett oroväckande tecken om vart pressfriheten är på väg", skriver RUG.

Den 29 mars tog den oberoende valkommissionen kontroll över statens teve- och radiostationer. Kanalerna hade ensidigt lyft fram och propagerat för presidentens parti i valkampanjen. Men regeringens engelskspråkiga tidning *Daily News* verkade ostört som propagandaorgan för presidenten från maktövertagandet i november. Hon visades leende och till synes stark på förstasidan varje dag. Premiärminister Wickremesinghe, om han över huvud taget syntes, framställdes redan innan valet som en slagen man. Enligt Free Media Movement (FMM) i Sri Lanka blev de statskontrollerade medierna en megafon för att förstöra ryktet för alla andra partier.

Reformer för pressfrihet i kras

Ranil Wickremesinghes reformer för ökad pressfrihet slogs i och med valsegern i kras av president Kumaratunga. Hon står för en hårdare linje och strängare kontroll.

I december 2003, en månad efter presidentens maktövertagande, sköt soldater i Jaffna mot en tidningsförsäljare, men missade. En förlupen kula skadade en busschaufför. I Jaffna ska, enligt RUG, en journalist ha blivit hotad av en soldat:

"Såna som ni har fått för mycket frihet under Ranils regering, men nu är presidenten vid makten och vi kan göra vad vi vill med dig".

Johan Mikaelsson

Pressinstitutet på fast mark

SYDASIENS Thomas Bibin har tidigare berättat om Sri Lanka Press Institute. Här svarar projektledaren Johan Romare på frågor om institutet.

Sida och Norad stöder projektet under tre och ett halvt år, fram till december 2006. Sri Lanka College of Journalism ger en ett-årig grundutbildning i journalistik samt löpande fortbildning av yrkesverksamma journalister. Institutet inrymmer också Press Complaint Commission Sri Lanka som motsvarar PO i Sverige.

Johan Romare är utbildad journalist och pedagog och anställd som internationell projektledare av Fojo sedan 2001.

Hur tas PCC emot i samhället?

– Det är naturligtvis svårt att säga exakt hur PCC har mottagits, men med tanke på den stadiga strömmen av anmälningar är mottagandet gott. PCC har fått mycket uppmärksamhet i media, men också allmänheten visar intresse för verksamheten. Vi håller seminarier om pressetik och en självreglerad press för poliser, doktorer, armén och andra yrkesgrupper. Naturligtvis också för journalister.

Får ni in många anmälningar?

– Det kommer in ungefär 20 anmälningar per månad, och det i ett land med betydligt färre tidningar än Sverige. Jag tror att svenska PO får in runt 400 anmälningar per år, så med tanke på att en självreglerad press är något nytt i Sri Lanka är resultatet gott.

Får det den önskvärda effekten, att medierna blir mer ansvarstagande?

– Vi ser att det publiceras fler rättelser, ursäkter och bemötanden i tidningarna än tidi-

gare. Också utan att PCC har varit inblandat. Vi tror att det är ett resultat av PCC:s arbete, men helt säkra kan vi inte vara.

Och hur har journalistutbildningen mottagits?

– Bra. Den första årskullen går just sin tredje och sista termin. Studenterna är nöjda med utbildningen, och så är tidningarna som ger de flesta studenterna goda vitsord efter praktikperioderna.

Hur påverkas medierna av den tilltagande osäkerheten i fredsprocessen?

– Svår fråga, eftersom jag inte sitter på redaktion. Men det jag ser som läsare är att de som vill se fredsprocessen gå i kvav skaffar sig mer och mer utrymme i medierna. Men så gör också de som vill att den ska fortsätta. Så politiseringen av medierna fortsätter. De statskontrollerade medierna ger naturligtvis UPFA:s och president Kumaratungas version av fredsprocessen.

– Samtidigt har vapenvilan varit bra även för medierna. Nu kan journalister röra sig enklare mellan nord och syd och i lugn och ro försöka rapportera om konflikten. Under kriget var nog polariseringen större skulle jag tro eftersom krigsrapportering i sig är svårt. Och än svårare för den som är en del av den etniska konflikten.

Har det märkts av några inskränkningar i pressfriheten i år?

– Inte några nya inskränkningar som jag känner till. Men journalisterna är hårt trängda som det är. Kanske inte så mycket av lagen som av ägarna.

– Vad det gäller den formella sidan av pressfriheten låg ett färdigt förslag om en offentlighetslagstiftning på parlamentets bord förra året. Det hade till och med godkänts av UNP-regeringen. Men när presi-

denten upplöste parlamentet och så småningom vann nyvalet lades det förslaget åt sidan. De som arbetade fram förslaget, bland annat Free Media Movement och the Editor's Guild som också ligger bakom SLPI, ligger lågt för närvarande och väntar på rätt tillfälle att väcka frågan på nytt.

Vad är det största problemet för journalister i Sri Lanka?

– Ägarnas kontroll som ger för litet utrymme för professionell journalistik.

Är det fortfarande ett problem att många journalister tjänar dåligt?

– Absolut. Eftersom det är svårt att leva på en journalistlön lämnar kollegor yrket alldeles för tidigt för bättre löner utanför journalistiken. Det gör att redaktionerna har ont om erfarna journalister. Dessutom bäddar dåliga löner för köpt journalistik.

Hur skulle du sammanfatta situationen för journalister i Sri Lanka i dag?

– Lankesiska journalister arbetar i en svår miljö där ord som oberoende, balanserad och opartisk är lättare att säga än att efterleva. Trots det finns det många modiga och skickliga kollegor som gör bra journalistik. Men tyvärr finns det också många som tvingas eller väljer att använda sitt journalistiska utrymme till obalanserade, partiska och dåligt kollade jobb.

– Trots svårigheterna ser många ljus på journalistikens framtid i Sri Lanka. Initiativ som SLPI och PCC kommer att betyda en del, liksom andra liknande initiativ i landet. Kommer freden på riktigt kommer också en annan miljö för journalistiken. Så, som för så mycket annat i Sri Lanka är fredsprocessen avgörande för journalistikens utveckling de närmaste åren.

Johan Mikaelsson

Tortyr fortfarande en del av poliskulturen

Tortyr används fortfarande i polisens utredningsarbete. Trots internationella påtryckningar på regeringen i Sri Lanka för att få stopp på övergreppen.

Ett stort antal människorättsorganisationer, såväl inhemska och som internationella, arbetar för att få bukt med tortyr inom polisen. Asiens människorättskommission, AHRC, baserad i Hongkong, dokumenterar sedan några år tillbaka förekomst av tortyr i Sri Lanka.

Förra året rapporterade AHRC om 31 fall av tortyr vid landets polisstationer. Men den verkliga siffran är mycket högre.

– Det tycks vara en normal daglig verk-

samhet för polisen, säger Ali Saleem, representant för AHRC i Sri Lanka.

Saleem pekar på polisens militarisering under de senaste 30 åren, då man gått från att vara en del av rättsväsendet till att undertrycka upprorsgrupper i landet. Det är främsta skälet till att tortyr numera är så vanligt förekommande. Men samtidigt anser Saleem att staten inte gjort det man kan för att få ett slut på övergreppen.

– Regeringen gör ingenting. Det finns ett juridiskt ramverk för att stoppa tortyren, men det genomdrivs inte.

Samtidigt menar Saleem att det behövs ett skydd för offren för människorättsbrott. Saleem säger att det är farligt att göra en anmälan om människorättsbrott mot

polisen. Det finns en stor risk för att man blir trakasserad – och till och med en risk för att man blir utsatt för mordförsök.

Rohan Edrisinha är chef för den juridiska avdelningen vid organisationen Centre for Policy Alternatives i Colombo. Under de senaste fem åren har han tillsammans med flera andra organisationer arbetat för att få myndigheterna att dra tillbaka anti-terrorlagen PTA. Enligt Edrisinha måste PTA och andra åtgärder som införts av staten på grund av det oroliga läget i landet avskaffas.

Trots att Sri Lanka skrev under en konvention mot tortyr 1994, som innebär hårda straff, har bara två personer dömts.

Aaron Goodman/IPS

Sri Lankas gröna guld kvar

Paketen illustreras med den leende plockerskan. Men verkligheten för kvinnorna som förser världen med te är långt ifrån en idyll. De har låg utbildning, dålig hälsa och undermåliga levnadsförhållanden. En situation som sakta förändras, då arbetarnas rättigheter stärks och drömmar förverkligas.

Hon reser sig från stolen i hörnet av rummet. Trots nätta steg knarrar det i de breda golvtiljorna som är mörka av tid och nötta av fötter. Längs väggarna står hyllor med paket. Enkla, stora plastförpackningar och mindre, mörkblå med guldtext och leende flicka. Det doftar starkt och fränt.

– Come, you buy tea, madame.

Den unga kvinnan håller fram två paket med 500 gram av finaste Ceylonte.

– This tea good for plain tea, this one good with milk.

Vägen upp till Hunnas Falls plantage är vacker som en anlagd park. Höga barrträd med långa grenar, blomstrande nerium, ka-

nelodlingar och vattenfall som porlar nedför bergssluttningar och ger liv åt människor, boskap och grödor. Längst uppe på platån står tefabrikens försäljningsannex. Utsikten är makalös, dimman ligger mjuk mot sluttningarna och döljer dalen nedanför, som mjölkte med socker.

Paketen ställs ner på disken och hon stryker med händerna över den ljusblå klänningen. De många knapparna radar sig över det smala bröstbenet och ut över den stora magen. **Kalyani Raja** väntar sitt andra barn. Hon är 25 år och lever med man och son i en av de långsmala huslängorna. Samma längor som briterarna byggde som bostäder åt plantagearbetarna i mitten av 1800-talet.

Det brittiska arvet

Engelsmännen startade med kaffeodlingar men då grödorna åts upp av skadedjur planterades tebuskar. Plantagerna var svårtillgängliga, boendet dåligt, lönerna ringa och möjligheterna till utbildning och sjukvård små. De fann inga arbetare i den singalesiska befolkningen i området, inte heller bland tamilerna bosatta i den norra och östra delen av ön. I stället hämtade man hundratusentals lågkasttamiler från södra Indien, vars efterlevande generationer fortfarande arbetar och bor i samma plantage. En grupp, som trots 170 år i landet, ännu inte integrerats utan lever som minoritet i en isolerad värld, avskild från kringliggande singalesiska byar genom kultur, språk och den långa vägen nedför berget. Många saknar medborgarskap och finns därmed inte registrerade för skola eller social omsorg. Dör de, har de aldrig funnits.

De brittiska husen står parallellt, med ett tiotal rum i varje länga. Väggarna har vit eller puderrosa puts, som snabbt blir smutsig. Till varje hem finns en trappa som leder till verandan och familjens rum. Väggarna kring Kalyanis ingång är svarta av sot. Verandan fungerar som kök och röken från eldstaden och curryn från grytorna sätter sig i tak och väggar och letar sig in i rummet. På altanen finns det ljus som krävs för att laga mat. Innanför är mörker. Direkt till vänster om dörren står en säng och under den ligger bastmattor som rullas ut för dem som inte får plats på madrassen. Rakt fram, där solen kastar en kil av ljus genom dörrposten, står två trästolar. De är vadde-rade, men skyddsplasten sitter kvar kring dynorna för att inte smutsa ner tyget. Bredvid står en hög byrå och på den ett

En leende teplockerska ... med kvist och blad från en tebuske i hand.

i kolonial förpackning

husaltare med tempelljus. Ovanför hänger affischer av de hinduiska gudarna Shiva och Ganesha pyntade med girlanger av plastblommor i skarpt rosa, grönt och gult.

Kalyani är en av de tusentals kvinnor som ombesörjer världens tillgång på te. Tebuskarna på Hunnas Falls planterades på 1830-talet. Det är endast de yttersta bladen av varje gren som plockas. Knopparna ger högsta kvalitet. De friska gröna läggs i säcken på plockerskans rygg, en säck som rymmer åtta kilo. Kvinnorna arbetar på ackord men är garanterade en lön på 156 rupies per dag, cirka 14 kronor. Plockare de över 18 kilo får de 4,5 rupies extra per kilo. De har alla varsin käpp, en vandringsstav som stöd att ta sig upp och ner för branten med tung last. Säcken töms sedan i fabriken där varje påse vägs och vikten antecknas i plockerskans egen bok.

Navet i samhället

Fabriken reser sig som navet i samhället och är det enda som syns av plantagen från foten av berget. Byggt av engelsmännen, med vit träpanel på fasaden och långa rader av fönster från fabriksgolvet ut mot det böljande gröna. Mannen som visar runt är plantagechef. Han är ung och vältränad, sportigt klädd i cricketvit, kortärmad tröja och långa shorts. Strumporna går till knäna. Han är ljus i hyn, singales. Kontrasten mellan honom och de tunna männen i fabriken är stor. Då och då stannar de upp och knyter om sarongen som ramlat ner över höfterna.

Luften i lokalerna är kvalmig från de söta bladen. Här pressas de och 97 procent av fukten i bladen stiger ut i rummet och

immar igen fönstren. Våldiga, högljudna maskiner torkar och finfördelar teet. Stora blad exporteras till araberna, mellanfina till Väst för tillsatser av bergamottolja och extrakt av vanilj eller svarta vinbär. Det som blir kvar är det klassiska Ceylonte som européerna av misstag beställer utan mjölk. Te svart som kaffe.

Drömmar om framtiden

Förhållandena på plantagen är svåra, även om situationen förbättrats något de senaste åren. I dag får kvinnor och män samma grundlön och Kalyani kommer som blivande mamma få möjlighet att gå ifrån arbetet och amma sitt barn. Hon får mammaledigt i tre månader med ett bidrag på 90 kronor. Men boendet innebär stora problem för hälsa och förhållandet mellan makarna. Kalyani och hennes man lever med sitt barn i ett rum, medan många av hennes systrar delar sina med föräldrar, syskon och barn. Där sprids sjukdomar och bristen på integritet skapar problem mellan generationerna.

På en slänt ett hundratal meter bort har ett tjugotal hus i olika färger byggts. De hålls samman av elledningen som sträcker sig som en livlina mellan dem. Huset högst upp är störst. Det har tre sovrum och ett vardagsrum med kök. Här bor **Niroj Susanthiraraj**, hans föräldrar, hans syskon och hans hustru och barn. Han har just lagt nytt golv i det stora rummet, där vi satt oss. De nya, mörkröda kakelplattorna med orientalskt mönster är kalla men vackra. Niroj är stolt.

Huset har kostat dem mycket pengar och arbete. De fick ett grundbidrag från fackför-

Ett rum med utsikt.

eningen och mark från plantageägaren. Det täckte en tredjedel. Hans hustru, **Vasuki**, åkte för tre år sedan som hemhjälp till Saudiarabien. Tillsammans med hundratals lankesisiska kvinnor och mödrar fyllde de planet över Indiska oceanen. Två år arbetade hon och sände hem sin lön till familjen. Nirojs föräldrar gick för ett år sedan i pension. De fick en engångssumma från plantagen och huset kunde äntligen färdigställas.

Kalyani vill inte åka ifrån sin familj, men önskar ett bättre liv för sin son, och den ännu ofödde.

Drömmar om eget hus

– Jag vill att de ska få utbilda sig, säger hon. För oss har det inte funnits möjligheter att göra det. Skolorna här är dåliga, jag vill att de ska få arbete någon annanstans.

– Utanför plantagen, frågar jag.

Hon drar på svaret och säger sedan tyst:

– Ja, utanför, i staden. Där finns framtiden.

Jag frågar vad hon drömmar om för sin egen del och hon svarar:

– Ett eget hus, nere i Matala.

Hon sneglar försiktigt på sin make som kommit in i butiken för att höra vad vi talar om.

– Men vi kommer aldrig att ha råd med det, tillägger hon. Det kostar för mycket. Vi klarar oss med det vi har.

Sara Sandberg,
text och foto

Kalyani ...

... och hennes barn.

Svåra uppgifter väntar Karzai efter val- triumfen

President Karzai med sina amerikanska livvakter.

FOTO: SHAH MARAI/AFP

Afghanistans president Hamid Karzai vann med lätthet en betydande majoritet i presidentvalet som hölls den 9 oktober. Den 7 december tillträdde han ämbetet som landets första folkvalda president. Framför honom väntar dock betydligt svårare uppgifter.

Karzai erövrade drygt 55 procent av rösterna. Av de övriga 17 kandidaterna i valet fick den närmaste konkurrenten **Yunus Qanooni** drygt 16 procent.

Man beräknar att 55 procent av landets tio miljoner röstberättigade deltog i valet. Närmare 850 000 afghanska flyktingar i grannländerna Pakistan och Iran beräknas också ha deltagit.

– Vi betraktar Karzai som vinnare, med-

Entusiastiska kvinnliga väljare vid presidentvalet i oktober.

delade Qanoonis språkrör **Sayed Hamid Noori** strax efter valet inför pressen i landets huvudstad Kabul.

Karzai är en pashtunsk ledare från talibanernas tidigare fäste Kandahar som har lett landets övergångsregering sedan i december 2001. I juni 2002 utsågs han till statschef.

Tokyokonferensens hjälte

Karzai blev internationellt uppmärksam i januari 2002 då han i samband med en internationell biståndskonferens i Tokyo lyckades förmå biståndsgivarna att bidra med mer än fyra miljarder dollar till återuppbyggnaden av det krigshärjade landet.

Han föddes i den sydafghanska staden Kandahar i december 1957, men växte upp i landets huvudstad Kabul. Under den sovjetiska ockupationen på 1980-talet och talibanernas regim mellan 1996 och 2001 levde han i exil i Pakistan.

Under sina exilår korsade Karzai fram och tillbaka över gränsen för att tillsammans med mujahedin-grupper bekämpa Sovjet, samt senare för att uppmuntra till motstånd mot de islamistiska grupperna.

Den största utmaning presidenten nu står inför är att skapa sammanhållning mellan landets olika klaner och etniska grupper för att därigenom kunna utveckla en fungerande stat.

Det finns vissa tecken som tyder på att han kommer att bjuda in vissa av de kandidater han besegrade i valet till sin nya regering.

Enligt **Sayed Hossain Alami Balkhi**, som ställde upp som vicepresidentkandidat för Qanooni, kommer gruppen att stödja den kommande regeringen.

– Vi kommer att hjälpa regeringen oavsett om presidenten bjuder in oss eller inte, säger Balkhi.

Den politiske analytikern **Mohammad Musa Marofi** menar att de kandidater som förlorade i valet antingen kan välja att stödja eller bedriva opposition mot den kommande presidenten – men att de inte bör hindra honom i sitt arbete, av hänsyn till nationens bästa.

Ett stort problem som den nya regeringen kommer att vara tvungen att agera mot omedelbart är produktionen av opium i landet.

Opium har blivit en perfekt exportvara

FOTO: DAVID GUTTENFELDER/AP

för ett land som drabbats av kaos och så många krig.

Samtidigt har FN:s narkotika- och brottslighetsorgan UNODC varnat för att narkotikahandeln i landet inte kommer att slås ut enbart av om situationen i landet skulle stabiliseras och välbefindandet öka. I en färsk rapport skriver organet att med tanke på de inkomster som narkotikahandeln ger kan "ingen annan gröda konkurrera med opium som källa för inkomster".

Flyktingars återvändande

Förutom dessa problem står Karzai också inför den svåra frågan om hur man ska kunna återflytta de över tre miljoner afghanska flyktingar som lever i Pakistan, och den ytterligare miljon människor som finns i Iran.

– Vi skulle resa tillbaka om situationen blir helt normal. Vi kan inte riskera våra liv, säger **Haji Gul**, som lever i närheten av den afghanska gränsen i Pakistan.

– Min farbror och faster dog vid en raketattack för två år sedan och jag vill inte att fler familjemedlemmar dör, säger Gul.

Ashfaq Yusufzai/IPS

Rika afghaner lockas investera i hemlandet

USA:s ambassadör i Afghanistan Khalilzad uppmanade i slutet av september investerare att inte hålla sig borta från det krigsdrabbade landet. Samtidigt varnade han i ett samtal med en grupp välbeställda afghanska affärsmän i Dubai för fler terrorattentat.

Khalilzad, afghanska tjänstemän och FN erkänner att säkerheten i landet har försämrats och varnar för en upptrappning. En rad attentat och attacker riktades mot internationella biståndsorganisationer och lokala myndigheter under hösten. Tre FN-anställda kidnappades och hölls fångna i Kabul under några veckor innan de slutligen frigavs.

150 000 afghaner i Dubai

Enligt uppgifter från den amerikanska tankesmedjan Brookings Institute dödades tolv personer som arbetade med återuppbyggnad och bistånd i Afghanistan mellan mars och december 2003. I år uppgick antalet döda bara under de första åtta månaderna till 59.

USA:s ambassadör poängterar att Afghanistan behöver ekonomisk hjälp både från det internationella samfundet och från afghaner som lever utomlands.

De rikaste afghanerna som lever utomlands bor i Förenade arabemiraten, där cirka 150 000 afghaner har sin hemvist. Khalilzads besök i Dubai var hans andra på bara tre månader. Den här gången reste han runt för att locka människor att investera i sitt oroliga hemland. Och det finns vissa tecken på att Khalilzads ihärdighet har betalat sig.

Organisatörerna för konferensen i Dubai uppger att afghaner har investerat cirka 100 miljoner dollar i skilda projekt i Afghanistan det senaste året. Bland investeringarna märks byggandet av ett Hyatt hotell, en internationell bank, en däckfabrik och en Coca Cola-fabrik.

Måste vinna förtroende

Pessimistiska betraktare påpekar dock att 100 miljoner dollar är väldigt långt ifrån de miljarder dollar landet behöver medan optimisterna säger att det inte är en fråga om pengar – utan om att vinna förtroende bland den afghanska diasporan.

– Afghanistan kan inte återuppbyggas av utlänningar. Det måste byggas av afghaner, säger Khalilzad.

Men flera bland de afghanska företa-

garna anser att de pressas för hårt för snabbt.

– Inte många människor återinvesterar i Afghanistan, säger **Saif Zahir**, affärsman i Dubai, vars firma ägde en plastfabrik i Afghanistan under talibantiden som förstördes under kriget. Han berättar att hans företag har satsat en del pengar på att bygga upp fabriken men inte lika mycket som före förstörelsen.

– Det finns alldeles för många problem. Det finns ingen infrastruktur, inga fungerade banker, inga regler och regeringen driver fortsatt det gamla systemet, säger affärsmannen.

Korruptionen skrämmer

Amerikanska och afghanska tjänstemän bekräftar att de Dubai-baserade affärsmännen är frustrerade över det de anser är en brist på ekonomiska reformer i landet.

En afghansk diplomat som inte vill bli citerad med sitt namn säger att korruptionen i landet skrämmer bort investerare.

– Många människor skulle vilja investera i sitt hemland men de litat helt enkelt inte på systemet, säger han.

Han anklagar även det internationella samfundet för korruption.

– De säger att givarna har satsat mycket pengar i Afghanistan. Men var är de pengarna? De har gått tillbaka till företag från deras egna länder. Det är precis som i Irak, säger han.

Khalilzad säger att den afghanska regeringen är väl medveten om problemen för näringslivet i landet. Han berättar att regeringen ska inleda nationella privatiseringsprogram, förändra lagar och slå till mot illegala aktiviteter för att göra det lättare för investerare.

Regionala fördelar

USA:s biståndsorgan har dessutom utlovat att dra igång ett projekt med direkta lån till mindre och medelstora företag i Afghanistan.

– Som ett regionalt handelscenter erbjuder Afghanistan fördelar jämfört med andra länder i regionen som Iran, Pakistan eller Centralasien, med lägre tullavgifter och ingen försäljningsskatt eller moms, lovar Khalilzad de afghanska affärsmännen.

Efter talet replikerade en av de inbjudna affärsmännen:

– Nej, inga skatter till regeringen. Bara till de rika knösarna!

Peyman Pejman/IPS

Lösning dröjer för bhutanesiska flyktingar i Nepal

Fler än 100 000 flyktingar från Bhutan lever fortfarande – efter 13 år av väntan – i läger i grannlandet Nepal. Trots att så lång tid har gått sedan bhutaneserna tvingades i exil har ännu inga förhandlingar lyckats lösa frågan.

Den bhutanesiske professorn **Ratan Gazmere**, som själv tvingades i exil 1992 och nu är flyktingarnas företrädare, säger att den långa väntan på att få återvända hem gjort flyktingarna extremt frustrerade.

Gazmere säger att sedan slutet av 1990 har tiotusentals så kallade *lhotshampas*, etniska nepaleser från södra Bhutan, främst hinduer, avvisats från sitt hemland och fråntagits sina medborgarskap.

”Etnisk rensning”

Gazmere tillhörde dem som protesterade mot politiken om ”en nation – en kultur”, som kung **Jigme Singye Wangchuk** införde 1990. I samband med det ändrade man medborgarskapsreglerna och tvingade alla bhutaneser att klä sig och leva enligt den buddhistiska kultur som omfattar ungefär tre fjärdedelar av landets befolkning.

Etniska nepaleser som protesterade mot politiken föll enligt människorättsorganisationer offer för en kampanj av ”etnisk rensning” från myndigheterna, som började gripa personer som deltog i protesterna.

Landets polis och armé var mycket brutala och genomförde enligt människorättsorganisationer bland annat gängvåldtäkter. Detta ledde till en massflykt från södra Bhutan till Nepal.

De etniska nepaleser som blev kvar i södra Bhutan, där de levde i århundraden, behandlas som andra klassens medborgare, enligt bland andra människorättsorganisationen Human Rights Watch.

Sjättedel av befolkningen

Enligt de senaste siffrorna från sydöstra Nepal lever över 104 000 människor – närmare en sjättedel av Bhutans befolkning – numera i något av de sju flyktingläger som sköts av FN:s flyktingorgan UNHCR.

FN:s flyktingkommissionär **Ruud Lubbers** sa vid ett UNHCR-möte i Genève nyligen att situationen för de bhutanesiska flyktingarna är svår. Lubbers påpekade även att den senaste utvecklingen i Nepal – där en maoistisk gerilla och regeringstrup-

per bekämpar varandra – ökat behovet av en lösning för flyktinggruppen.

Den tidigare politiske fången professor Gazmere berättar för IPS att oron växer bland flyktingarna.

– Vi är mycket oroad och vill att det internationella samfundet genast agerar.

Sedan 1993 har förhandlingarna om en lösning av flyktingfrågan enbart involverat Bhutans och Nepals regeringar. Från bhutanesiskt håll har man vägrat tillåta att UNHCR deltar i förhandlingarna.

Kräver att få återvända

Flyktingarna kräver att få återvända till sina hem och egendomar, och samtidigt få sin säkerhet garanterad samt återfå sina medborgarskap. Sedan 1998 har dock landets regim börjat förflytta buddhister från andra regioner till de områden där flyktingarna tidigare levde.

De enda egentliga resultaten av förhandlingarna är att Nepal och Bhutan kommit överens om människorna i lägren ska klassificeras i olika kategorier, där de bhutanesiska myndigheterna sagt sig villiga att ta ansvar för de personer som tvingats lämna landet mot sin vilja.

Hittills har de 12 500 flyktingar som lever i lägret Khudunabari blivit granskade.

Granskning oroar

UNHCRs representant i Nepal, **Abraham Abraham**, säger dock att hans organisation är oroad över resultatet av denna granskning, eftersom endast 293 personer klassificerades i den grupp som tvingats i exil. 70 procent av de övriga flyktingarna ansågs ha lämnat landets frivilligt – och därigenom förlorat sitt medborgarskap i enlighet med bhutanesisk lag.

– Dessutom kategoriserades 85 familjer som kriminella – varav en del småbarn som fötts i lägret, säger Abraham.

Human Rights Watch och andra icke-statliga organisationer har samtidigt varnat för att processen kan leda till att tiotusentals flyktingar blir statslösa. Samtidigt säger flyktingföreträdare att de saknar förtroende för förhandlingarna mellan Nepal och Bhutan. I stället vill Gazmere att det internationella samfundet snarast organiserar en internationell konferens om deras situation.

Gustavo Capdevil/IPS

EU och Indien ingår strategiskt partnerskap

EU och Indien har kommit överens om ett ”strategiskt partnerskap” som bland annat syftar till att öka handeln mellan regionerna. Överenskommelsen undertecknades den 8 november av höga EU-företrädare och den indiske premiärministern **Manmohan Singh** efter ett toppmöte i nederländska Haag.

I överenskommelsen framgår hur båda sidor ska samarbeta i fråga om bland annat handel, forskning, utveckling, konflikt hantering och i kampen mot terrorism. Parterna säger samtidigt att man hoppas kunna utöka de kulturella kontakterna och samarbeta mer i kampen mot hiv och aids. Partnerskapet kommer att träda i kraft i januari 2005. Uppgårelsen innebär att Indien kommer att bli en särskild partner till EU, tillsammans med USA, Kanada, Kina och Ryssland.

Samtidigt menar vissa organisationer att EU på senare år inte varit tillräckligt tydliga gentemot Indien när det gäller människorättsfrågor. De kräver en öppnare och tydligare diskussion om dessa frågor mellan EU och Indien.

En koalition bestående av tre människorättsgrupper – Världsförbundet för mänskliga rättigheter, FIDH samt Daliternas internationella solidaritetsnätverk, IDSN – anser att EU:s nya överenskommelse med Indien är misslyckad i fråga om de människorättsproblemen som finns i landet.

Organisationerna menar att även om Indien på senare tid upplevt en snabb ekonomisk tillväxt, så finns också en ”mörk sida”.

Koalitionen hävdar bland annat att tortyr ofta utövas av landets polis och att vissa personer som gjort sig skyldiga till brott mot mänskligheten i samband med religiösa konflikter går straffria.

Samtidigt säger organisationerna att de hoppas att Indiens nya regering, som tillsattes i maj 2004, kommer att leva upp till sina löften om att åtgärda dessa problem.

– EU måste nu tydligare än någonsin stå på sig i principen om mänskliga rättigheter för alla, och utnyttja alla tillgängliga metoder man har i sin makt – inklusive diplomati, handel och bistånd – för att uppmuntra och hjälpa Indien att möta dessa utmaningar, säger **Sidiki Kaba**, ordförande för FIDH.

EU planerar att dubblera handeln med Indien fram till 2008. EU är jämte USA Indiens viktigaste handelspartner och stod för ungefär 23 procent av landets export år 2002.

Stefania Bianchi/IPS

Fredden avlägsen i Nepal

Höstens maoistiska offensiv har förvärrat politiska krisen

Maoistisk offensiv under början av hösten kulminerade i en blockad av Kathmandu. Som om inte den interna politiska krisen var nog, drabbades Kathmandu under några septemberdagar av våldsamma religiösa upplopp. En lycklig vecka kring högtiden Dasain fick det konfliktrötta Nepal uppleva vapenvila mellan maoister och regeringstrupper. Till följd av kontrahenternas oförmåga till förhandlingar, är nu emellertid Nepal åter tillbaka i sin åtta år gamla väpnade politiska kris. Leif Bjellin sammanfattar situationen.

Vårens omfattande demonstrationer och kravaller i Kathmandu, iscensatta av den så kallade fempartirörelsen, det vill säga de fem största parlamentariskt verkande partierna, kulminerade med kung **Gyanendras** oväntade utnämning av den gamla kungatrogne **Sher Bahadur Deuba** till premiärminister och ledare för en ny och av kungen sanktionerad ministär. Deuba hade ju trots allt avskedats av kungen två år tidigare, med hänvisning till hans oförmåga att hantera konflikten med den allt mer offensiva maoiströrelsen.

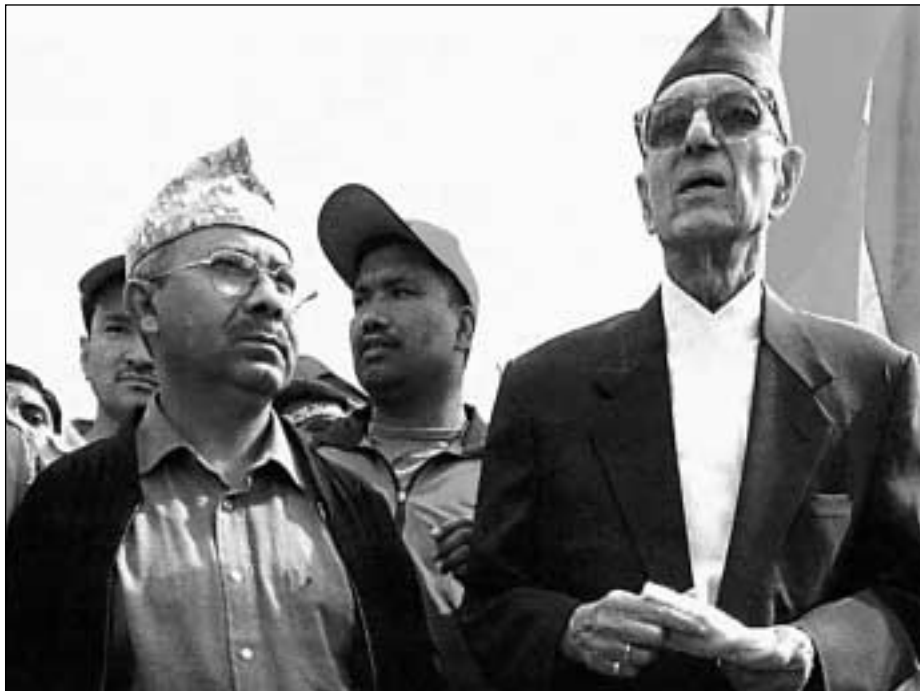
Deubas benägenhet till förhandling sågs vid den tiden uppenbarligen som en svaghet. Två år senare råder ingen tvekan om att det inte finns någon lösning på Nepals parlamentariska kris utan beaktan av maoisternas intressen. Uppfattningen torgföres av i stort sett alla fria och halvfria medier. Statliga TV- och radiokanalen är för kungens linje, eller i varje fall rapporterar de på ett kungavänligt sätt – vad annars att vänta. Sak samma med det dagliga tidningen *Rising Nepal*, medan den tidigare kungatrogna *Nepali Times* alltmer börjar ifrågasätta kungens agerande.

Inbjudan till partierna att inom sig utse en premiärministerkandidat visar också på kungens smarhet, då en sådan samordning var dömd att misslyckas. Även om partierna under den så kallade fempartirörelsen i våras enigt gav uttryck för sitt missnöje med kungens politik, så står de realpolitiskt mycket långt från varandra. Utnämningen av Deuba förstärkte och permanentade desutom splittringen av Nepali Congress i en kungavänlig falang (som kallar sig demokratisk) och en falang vars främsta krav är att parlamentet ska återupprättas.

Koirala valde stå utanför

Ganska snart efter sin utnämning, inbjöd också Deuba alla parlamentariskt verkande partier att inkomma med förslag till regering. Samtliga partier av dignitet antog inbjudan, utom det gamla parlamentets största parti, Nepali Congress (NC).

Anförda av sin karismatiske ledare **Girija Prasad Koirala**, vägrar Nepali Congress (NC) att ingå i vad man med rätta anser vara en olaglig regering. I stället kräver man det gamla parlamentet tillbaka,

Oppositionsledarna Madhav Nepal (CPN-UML) till vänster och Girija Koirala (Nepali Congress, NC) på ett gemensamt möte strax innan Madhav Nepals kommunistparti valde att ansluta sig till premiärminister Deubas nya regering.

det vill säga det som fanns när kungen i april 2002 tog över den verkställande makten i landet.

Till mångas förvåning accepterade däremot det tidigare största oppositionspartiet, Communist Party of Nepal – Unified Marxist Leninist (CPN-UML), Deubas inbjudan att ingå i en regering helt underställd kungen. Kritiker till UML:s eftergivenhet såg det som ett tecken på att kommunisterna trots sin retorik var av samma skrot och korn som övriga makthungliga politiker. De kunde inte motstå frestelsen att, så att säga, få en plats vid grytorna när man nu inte nådde fram den parlamentariska vägen.

CPN-UML har genom åren då och då visat sig svaga för kungen, taktik eller inte, men nu kunde man verkligen tala om "kungliga kommunisterna". Bland annat hade CPN-UML, före Deubas tillträde till premiärministerposten, föreslagit partiets ledare **Madhav Nepal** som minister, vilket emellertid de övriga partierna bestämt motsatte sig. Talar man med företrädare för CPN-UML, är deras uppfattning naturligt-

vis inte oväntat att man ser det som ett val mellan pest och kolera. Strunt samma om regeringen är illegitim, detta är enda chansen att rädda Nepal undan ett utdraget inbördeskrig, hävdar man.

Med UML i regeringen kan man antagligen ha en viss chans, om än aldrig så liten, att föra samtal med maoisterna – då båda parter trots allt utgår från någon slags socialistisk position. Madhav Nepal, UML:s ledare, fick också en framträdande roll i den förhandlingsdelegation, High Level Peace Committee (HLPC), som fick regeringens uppdrag att lösa maoistproblemet.

Kathmandu belägrad stad

Början av hösten såg emellertid en markant upptrappning av konflikten, kanske som ett svar på regeringens onyanserade tal om att man hade kontroll över maoisterna och att förhandlingar var nära förestående. Man skulle kunna säga att maoisternas styrka föringades och för att inte tappa förtroendet hos folk, måste man markera. Maoisterna genomförde i en serie upp-

Polis och militär är närvarande överallt på Kathmandus gator.

FOTO: LEIF BJELLIN

märksammade angrepp på polis och militärförläggningar.

Också hotell och fabriker i och kring Kathmandu hotades och stängdes efter bombangrepp. Regeringssidans svar lät inte vänta på sig och man gick mycket hårt åt förmodade och reella maoistsympatisörer och flera aktivistledare avrättades.

Blockad av huvudstaden

Aktiviteterna kulminerade i en av maoisterna deklarerad blockad av Kathmandu med början den 18 augusti. Blockaden skulle pågå tills regeringen tillmötesgick maoisternas krav, som bland annat gick ut på frigivning av fångar. Under drygt en vecka var huvudstaden en belägrad stad. Mycket få fordon trotsade maoisternas påbud – antingen av rädsla för repressalier eller för att man faktiskt stödde aktionen. Men bortsett från att folk bunkrade förnödenheter pågick livet som vanligt i staden.

Rykten gick också om att en avgörande offensiv från maoisterna var nära förestående. Regeringsstyrkorna kopplade då ett fast grepp om staden, och utrustade med moderna tunga vapen från väst kontrollerade man de få infartsvägarna. Inget hände emellertid mer än att trafiken lamslogs. Inte en enda beväpnad maoist sågs till på tillfartsvägarna. Hot om repressalier var dock tydligt uttalade, och få vågade trotsa påbudet att stoppa transporter till staden.

Men trots det synbara lugnet på ytan kom efter en tid blockaden att drabba ”vanliga” människor. Inte oväntat började vissa varor ta slut och grönsakspriserna fördubblades på en vecka. Missnöjet bland folk var antagligen det viktigaste skälet för att blockaden av staden upphörde lika snabbt som den startade. Hopp om förhandlingar mellan konfliktens kontrahenter tog ny fart och tog bland annat sin utgångspunkt i den annalkande Dasainfestivalen, hinduismens viktigaste högtid under året i Nepal.

De svenska mediernas sparsamma uppmärksamhet av konflikten i Nepal bröts den 1 september, då häftiga kravaller utbröt i Kathmandu efter att tolv nepalesiska gästarbetare i Irak avrättats av muslimska fundamentalister. Vi fick se bilder av en brinnande moské i Kathmandu (bland annat i SYDASIEN 3/04) och tusentals människor drog omkring på gatorna i protest mot avrättningarna. Kontor tillhörande flygbolag från Mellanöstern stacks i brand, liksom rekryteringskontor för gästarbetare. Också enskilda muslimer misshandlades (fyra procent av Nepals befolkning är muslimer). Kravallerna var så intensiva att undantagstillstånd och utgångsförbud deklarerades på obestämd tid. Vakter vid Egyptens ambassad öppnade eld mot demonstranterna och minst en demonstrant dödades och flera skadades.

Vore det inte för att det inträffade skedde i Nepal, skulle händelsen uppfattas som tämligen normal. Den här typen av religiöst betingat våld är legio i regionen, men definitivt inte i Nepal. Om något kännetecknar Nepal är det just toleransen de olika religiösa grupperna emellan. Man delar tempel, man delar högtidsdagar och det finns egentligen inga religiöst/politiskt organiserade grupper, som skulle kunna initiera och mobilisera en flertusenhövdad mobb på det sätt som nu skedde.

Kungen iscensatte kravaller?

Officiellt var detta just bilden av vad som hände – hinduer hämnades på muslimer. Från initierade källor kommer emellertid en helt annan bild av hur kravallerna organiserades. Enligt dessa skulle grupper närliggande kungahuset, vars politiska agenda för tillfället tjänar på instabilitet i landet, ha iscensatt upproret. Det cirkulerar också ett rykte som gör gällande att hindunationalistiska indiska grupper skulle ligga bakom kravallerna.

Dessa grupper har de facto senaste åren uppträtt mycket provocerande i Nepal, och de kan fritt röra sig över landgränsen. Det är dock tveksamt om de besitter den logistik som krävs för att snabbt kunna mobilisera nepalesiska hinduer, som sågs efter avrättningarna i Irak. Några dagars ute-

VÄND!

FORTS.

gångsförbud lade snart sordin på känslorna. En nepalesisk muslimsk grupp fördömde mordet på nepaleserna och regeringen lovade ersätta drabbade familjer ekonomiskt och lovade se över regler för gästarbetare och arbetsförmedlare.

Livet återgick till det normala och tidningarna till de vanliga spekulationerna kring huruvida det skulle bli någon vapenvila mellan maoister och regering under den annalkande Dasain-helgen. Utöver regelmässiga övergrepp som båda sidor gör sig skyldiga till pågick ett propagandakrig om vilken sida som utgjorde bromsklossen för en vapenvila under högtiden. Madhav Nepal, CPN-UML:s man i regeringen, uppmanade maoisterna att ensidigt deklarerat vapenvila om man gjorde anspråk på att vara en folkets rörelse.

Ensidigt vapenvila utfärdad

Och så blev det också. Maoisterna deklarerade ensidigt vapenvila under de cirka tio dagar Dasain varade. Även om inte regeringssidans militär besvarade draget, så man åtminstone att man inte avsåg att starta några stridigheter om man inte var tvungna. Dasain förflöt i relativt lugn, och positiva förhoppningar spreds bland folk och i medier.

Om regeringens förhandlingsdelegation HLPC förhöll sig anmärkningsvärt passiv, så var andra aktörer såsom CPN-UML, Nationella Människorättskommisionen (NHRC) och Civil Peace Commission (CPC) desto mer alerta. Dessa deltog aktivt i försök att förmå sidorna att förlänga vapenvilan.

Padma Tuladhar från CPC framhöll att det skulle vara moraliskt svårt för någon sida att bryta vapenvilan och manande kontrahenterna att i varje fall förlänga vapenvilan till efter 30 november då en stor internationell konferens, International Buddhist Convention, skulle komma att arrangeras i Lumbini i södra Nepal. Fredens apostel, **Gautama Buddha**, föddes ju trots allt i nepalesiska Lumbini.

Alla positiva förväntningar grusades dock två dagar efter Dasain, då strider åter tog fart. Inviter till förhandlingar har där efter framförts med jämna mellanrum, men avfärdas omgående av maoisterna som oseriösa. Säkerheten för förhandlare äre dålig och maoisterna ges orimligt kort tid att bestämma sig. Enligt maoistledaren **kamrat Prachanda** är det "abstrakt" och hotfullt att sätta en deadline.

Även maoisterna sätter villkor för eventuella förhandlingar, propåer som på samma sätt avfärdas av regeringssidan. Samtidigt utfärdar regeringen förordningar som avsevärt skärper villkoren för all politisk opposition inklusive maoisternas verksamhet. Man är också i färd att skapa en ny säkerhetsstyrka för anti-terrorism, som ges utökade befogenheter att hålla misstänkta i förvar i upp till ett år utan rättegång.

Demonstranter på Kathmandus gator under de politiska partiernas protestaktioner våren 2004.

FOTO: LEIF BJELLIN

hang på ett odiplomatiskt och onyanserat sätt deklarerat att om inte maoisterna accepterar senaste förhandlingsinbuden så måste allmänna val snarast hållas för att föra den politiska utvecklingen framåt.

Deubas nymornade och hårdnackade

Nyordningen ses som en avsevärd upptrappning av konflikten och människorättsorganisationer protesterar högljutt och uttrycker sina betänkligheter mot vad de anser vara uppenbara brott mot konstitution och grundläggande mänskliga rättigheter.

Sett utifrån förefaller varken regeringen eller dess förhandlingsdelegation HLPC kunna fatta beslut. Enskilda medlemmar, såsom UML:s Madhav Nepal, uttrycker förhandlingsvilja, men i övrigt handlar det mest om tom retorik. Denna uppfattning styrks också av maoisternas tal om att man vill förhandla med "den nivå som besitter makten", med vilket avses kungen.

Hinder för uppgörelse

Detta betraktas av regeringssidan som utslutet, liksom maoisternas förslag om internationell medling. Å andra sidan har Deuba lovat häva terroriststämpeln på maoisterna så snart dessa går med på förhandlingar. Maoisterna däremot anser att hävandet av terroriststämpeln måste föregå förhandlingar. Annars kan man inte tala om någon gynnsam förhandlingsatmosfär, enligt kamrat Prachanda, maoistledaren.

En ytterligare komplikation är att regeringen mer och mer börjar tala om att genomföra allmänna val, vars genomförbarhet ifrågasätts av varje sansad bedömare. Maoisterna kontrollerar trots allt minst 75 procent av landet och motsätter sig val annat än till en församling, vars syfte skulle vara att se över konstitutionen.

Först därefter kan maoisterna tänka sig allmänna val, men då endast under förutsättning att det övervakas av lämplig internationell organisation.

Premiärminister Deuba avvisar emellertid helt sådan formell inblandning utifrån, trots att han i ett tidigt skede av konflikten förordade just FN-medverkan. Det mandat han ursprungligen gavs av kungen bestod just i att få ett slut på konflikten så att allmänna val kunde hållas. Så sades det i alla fall. I stället har under de senaste månaderna Deuba i flera samman-

hållning förväran och förskräcker. Inom CPN-UML och från UML ständande organisationer höjs röster för att man ska bryta samarbetet med regeringen. Deubas hållning anses som oförenlig med det mesta kommunisterna står för. Ledningen i partiet tycker dock annorlunda och vänder på argumenten och menar att protesterna och debatten inom partiet förhoppningsvis ska leda UML:s ministrar att arbeta mer effektivt. Vad detta konfliktfråga kan leda till – en eventuell splittring av UML – späder ytterligare på uppfattningen om kungen som den store taktikern. För bakom Deuba står naturligtvis hela tiden kungen, och inga avgörande beslut fattas utan hans goda minne.

Det spekuleras i nepalesiska medier om att Deuba skulle vara påverkad av analytiker som tror sig se tecken på en splittring inom maoistpartiet/gerillan. Om det vore sant, skulle det naturligtvis avsevärt försvaga rörelsen.

Splittringen det talas om skulle bestå i att en av ledarna, teoretikern **Baburam Bhattarai**, uppvisar större benägenhet till förhandlingar, och mot honom står den hårdförelse chefen för Peoples Liberation Army **Ram Bahadur Thapas** som intar en betydligt mer militant hållning. Partiledaren **Pushpa Kamal Dahal** skulle härvidlag ideologiskt befinna sig någonstans mittemellan.

Tanken är emellertid inte ny. Maoist-rörelsens ledare har alltid gett uttryck för skilda åsikter i strategifrågor, utan att splittringstendenser för den skull funnits i partiet. En ren önskedröm från regeringens sida, anser därför många om konfliktteori.

För närvarande, i månads-skiftet november-december står alltså sidorna i konflikten lika fjärran från varandra som någonsin. I turismen ses åter en nedgång, efter en tillfällig uppgång under oktober.

Den gnutta optimism som kunde skönjas i samband med vapenstillesståndet under Dasain, har åter förbytts mot uppgivenhet och frustration.

Leif Bjellin

Strid om resurser orsakar oroligheter i Baluchistan

I slutet av oktober ägde en raketattack rum mot den kabel som binder samman två distrikt av den pakistanska provinsen Baluchistan med det nationella kraftledningsnätet. Det var inte en isolerad händelse. Attacken ingår i ett lågintensivt uppror mot myndigheterna i den resursrika men utvecklade provinsen Baluchistan, gränsande till Iran och Afghanistan och med en lång kust mot Arabiska havet.

Det militanta upproret i Baluchistan har sina rötter i att invånarna vill ha mer kontroll över regionens naturresurser. Vissa grupper har nu övergått till väpnat mostånd. Under årets första månader attackerades regeringsbyggnader och företrädare för regeringen och militären upprepade gånger. Nu rapporterar den pakistanska tidskriften *Herald* att attentaten återigen ökat under hösten. Bland annat dödade fem soldater i Khuzdar under ett attentat mot en politiker.

Antalet sammanlagda dödsoffer är ökänt men rapporten från ickestatliga organisationer tyder på att fler än 100 personer har dött som en följd av attentaten. Den relativt okända rörelsen Baluchistans befrielsearmé, BLA, har tagit på sig ansvaret för de flesta attacker och attentat. BLA hävdar att myndigheterna försöker tysta oppositionen i provinsen och säger att attentaten är en reaktion på militärens agerande.

– Se på satsningar på utbildning, hälsa och andra sociala sektorer i provinsen. De är pinsamt låga jämfört med till och med de minst utvecklade delarna av landet, säger en ung man som stödjer BLA. Han vill vara anonym.

Lång historia av uppror

– Vi bistår Pakistan med den mest dyrbara energikällan – naturgas. Vi bor där landet planerar att bygga en hamn som kommer att ge inkomster på miljarder dollar årligen, men vad får vi i gengäld? BLA vill inte döda, bara göra skada genom att attackera viktiga installationer så att de militärstyrda myndigheterna lyssnar på oss, säger han till IPS.

Det finns en lång historia av uppror i provinsen (SYDASIEN har tidigare i läng-

Beväpnade marri-balucher. FOTO: HERALD

re artiklar behandlat konflikten i Baluchistan i nr 1/81 och 1/85).

Britterna annekterade på 1800-talet stora delar av Baluchistan. När det Brittiska Indien upplöstes 1947 införlivades detta område, mot invånarnas vilja, i den nybildade staten Pakistan. Detta ledde till tre självständighetskrig, det första 1948, det andra 1968 och det tredje 1973-1977. Samtliga uppror krossades av den pakistanska armén.

Folkets anklagelser är inte grundlösa. Gasreserverna i regionen förser större delen av Pakistan med energi men är ofta inte tillgängliga för lokalbefolkningen. Den största gaskällan i landet ligger exempelvis i Sui där invånarna fortfarande måste använda ved och fotogen som energikälla.

Djuphavshamn byggs i Gwadar

Och i kuststaden Gwadar pågår just nu byggandet av en djuphavshamn. Ett miljardprojekt som utförs av kinesiska firmor och där bara en av cheferna kommer från provinsen. Projektet har heller aldrig formellt godkänts av provinsregeringen, och det finns inga garantier för att de inkomster hamnen ska ge kommer att gagna Baluchistan, säger lokala politiker.

Många invånare tror att hamnen bara är det senaste exemplet på federala projekt som utnyttjar provinsens resurser utan att ge några vinster till dess invånare. En regeringsplan på att bygga tre nya militäranläggningar i Baluchistan har ytterligare underblåst invånarnas oro.

– Det handlar om orättvis fördelning av ekonomisk och politisk makt inom federationen. Detta är en reaktion på de årtionden av försummelse som invånarna i Baluchistan har upplevt, säger **Mohammad Sanaullah**, advokat i provinshuvudstaden Quetta.

Pakistan är enligt sin grundlag en fede-

ration av fyra provinser. Kraven från invånarna i Baluchistan är att få ökad administrativ och ekonomisk kontroll över utvecklingsprojekt i provinsen, samt att inga nya militära anläggningar byggs i provinsen. Men den pakistanska regeringen och de militära tjänstemännen har hittills inte brytt sig om dessa krav.

Regeringen i Islamabad skyller upproret och attentaten i Baluchistan på särintressen från stammar eller politiska grupper som söker skapa instabilitet och dra egna fördelar av det. Vissa talesmän för regeringen har även kopplat attentaten i provinsen till al-Qaida eller talibanrörelsen, och en del hävdar att BLA i själva verket är skapat av den indiska säkerhetstjänsten.

Men få analytiker anser att sådana tolkningar av oroligheterna i Baluchistan kan leda till en lösning.

Fördelning av vinster krävs

– Förhandlingar med lokala partier och stammar tillsammans med investeringar som gynnar de fattigaste är vad regeringen måste satsa på, säger **Sarwar Bari**, chef för organisationen Pattan Development Organisation.

Asim Sajjad Akhtar, medlem i Peoples Rights Movement i Pakistan, har en liknande inställning. Han säger att lösningen ligger i att fördela vinsterna från utvecklingsprojekten jämlikt.

– Våld bara alienerar människor och skapar nya problem som enbart drabbar de fattiga och ytterligare minskar deras möjligheter till ett drägligt liv, säger han.

Men militären verkar inte dela den inställningen. Enligt talesmän för armén är attentaten mot nationella anläggningar organiserade av skurkar som måste krossas med våld.

– Särintressena är motståndare till utvecklingsprojekt i provinsen och därför är det nödvändigt att skapa nya garnisoner för att upprätthålla säkerheten, säger generalmajoren **Shaukat Sultan**, som är chef för de väpnade styrkornas informationsenhet.

Men senatorn **Sanaullah Khan Baloch**, som är medlem i Baluchistans Nationella parti, håller inte med.

– Jag ser ingen anledning till att militären etablerar permanenta förläggningar i dessa områden eftersom de inte gränsar till något fiendligt land. Deras enda syfte är att kuva invånarna i provinsen som nu reser sig för att kräva äganderätten till sina naturresurser, säger senatorn.

Muddassir Rizvi/IPS

Pakistans sekteristiska våld drabbar shiamuslimer värst

”Jag har bott 22 år i USA, men nu önskar jag återvända hem till Pakistan på grund av två skäl. För det första avled för några månader sedan min far och lämnade min mor ensam. Hon behöver mig nu. Och för det andra har jag slavat färdigt för människor här i Amerika, nu vill jag tjäna mitt eget folk”.

Så sade **Dr Mubashir** till sin vän **Dr Austin**. Det var sista gången de möttes. Mubashir reste till Pakistan, två veckor senare dödades han när han kom farande i bil och angreps av en mobb. Han var en skicklig läkare med ambition att öppna en klinik för fattiga människor i sitt land. Jag vet inte vem som mördade honom, men av tidningsrapporter framgår att Mubashir var shiamuslim.

På en tillställning jag nyligen bevistade i Kanada brast en av mina vänner ut i parollen ”Pakistan Zindabad” (Leve Pakistan). Men en annan av mina vänner replikerade att slogan i stället borde vara ”Fly levande från Pakistan”. Båda tillhörde shia-samfundet. Av Pakistans befolkning på 150 miljoner är ungefär 80 procent sunnimuslimer, och resten är shias,

– Situationen för shiamuslimer i Pakistan i dag är ytterst besvärlig, säger **Zafar Naqvi**, shiamuslim och pappa till tre söner och sedan 26 år bosatt i Toronto.

Naqvi berättar att han besökt Pakistan två gånger men att han aldrig skulle komma på tanken att skicka sönerna dit. Under de senaste åren har tusentals människor över hela Pakistan dödats i religiöst motiverade illdåd.

Välutbildade attackerar

Små, men tungt beväpnade extremistgrupper, attackerar egendom och människor som tillhör ”fel” sekt. De allra flesta offren har varit shiamuslimer och bland dessa har i synnerhet välutbildade personer såsom läkare, företagsledare och ingenjörer blivit måltavla för attacker.

Fredagen den 1 oktober 2004 dödades 31 personer vid en självmordsbombares attack mot en shia-moské i staden Sialkot i Punjab. Sex dagar senare dödades en bilbomb i staden Multan 40 människor som samlats för att delta i ett möte med radikala sunnimuslimer.

Omslag till juni numret av den pakistanska tidskriften Herald med tema det sekteristiska våldet i landet under våren 2004.

Och som om inte detta vore nog sköts två framträdande shia-präster i Karachi, **Mufti Jamil** och **Nazir Ahmed Taunsvi**, bara några dagar senare. Dessa mord frammanade i sin tur en våldsamt motreaktion med nattlig bombkastning och bilar som stacks i brand.

Veckan efter exploderade en bomb mitt i en demonstration ledd av den extremistiske religiöse shia-ledaren **Azim Tariq**. Minst 30 personer omkom och lika många sårades.

En annan shia-ledare i Karachi hävdade att detta bombdåd utgjorde en hämnd mot att polisen nyligen skjutit **Amjad Hussain Farooqi**, ledande pakistansk Al-Qaida-agent som tros ha varit hjärnan bakom kidnappningen och avrättningen av den amerikanske journalisten **Daniel Pearl** i Karachi 2002. Samme Farooqi ska också ha legat bakom de två misslyckade försöken att mörda president **Pervez Musharraf** 2003, och planläggningen av en lång rad bombdåd mot landets shiamuslimer.

Farooqi var medlem av den militanta

sunnimuslimska extremistgruppen *Lashkar-e-Jhangvi*, som fått skulden för två bombattentat mot shiamuslimska moskéer i Karachi i maj då 40 människor omkom. Moskээttentatet i oktober var därmed det tredje angreppet på en shia-helgedom i Pakistan på kort tid. Syftet är uppenbart, att frammana ökat hat mellan sunnis och shias och därmed skapa kaos i landet.

Frammanat av Zia ul-Haq

Trots att spänningen mellan shia- och sunnimuslimer funnits i 1 300 år och att mindre sammanstötningar då och då förekommit har de två religiösa grupperna levt i stort sett i fred under det självständiga Pakistans första decennier från statens bildande 1947. Men det förändrades på 1980-talet, sedan militärdiktatorn **Zia ul-Haq** gav nytt innehåll i den sekteristiska konflikten i kölvattnet på störtandet av shahen och den (shia-)islamiska revolutionens seger i Iran 1979.

Också pakistanska shiamuslimer började uppträda politiskt beslutsamt, och många slöt upp bakom det politiska partiet *Tehrik-e-Jaffria* (TEJ) Pakistan som vanligtvis stödde **Benazir Bhuttos** Pakistan People's Party (PPP). I det läget valde Zia ul-Haq att aktivt understödja extremistiska sunnimuslimska grupper som *Sipah-e-Sahaba Pakistan* (SSP). SSP fördömde kvinnors rätt att inneha politiska ämbeten, och de framställde landets shiamuslimer och **Nusrat Bhutto**, Benazirs mor, som iranska agenter.

Blodbesudlat terrorgång

SSP inledde också en kampanj för att få shiamuslimer förklarade vara icke-muslimer (såsom regimen redan gjort med *ah-madiya*-sekten), och man krävde att Pakistan skulle proklameras vara en rent sunnimuslimsk stat.

Riaz Basra, en man som tidigare varit livvakt åt Sipah-i-Sahaba-rörelsens grundare **Haq Nawaz Jhangvi**, bildade efter att Nawaz mördats en egen grupp benämnd *Lashkar-i-Jhangvi*. Denna organisation är i dag en av världens mest blodbesudlade terrorgång, specialiserat på sekteristiskt våld.

Pakistansk polis spärrade i början av 1990-talet in Basra efter att han förklarats skyldig till mordet på den iranske diplomaten **Aqai Sadiq Ganji**, och han anklagades även för mordet på *Tehrik-i-Jafferias* ledare **Syed Sikandar Shah**. Men i maj 1994 lyckades han ”rymma”, och så fort han blivit fri enrollerade han massor av nya hård-

Dagens militanta grupper använder sig av gerillakrigets taktik

Shiamuslimsk begravningsplats i Karachi.

föra rekryter.

Under åren 1996-1998 sköts hundratals människor, ledare och aktivister tillhöriga rivaliserande sekter ihjäl av Basras grupp. Basra anklagades för att ligga bakom mord på mer än 100 shiamuslimer. Såväl Laskar-i-Jhangvi som Sipah-i-Sahaba ansåg att deras viktigaste uppgift var att "utrota shias", och det finns belägg för att man mot betalning lejde yrkesmördare för att göra jobbet.

Basra gick så småningom i exil och träffade al-Qaida-ledare i Afghanistan. Dessa övertygade honom om att muslimer ska delta i krig mot icke-muslimer och inte ägna sin tid åt inbördes sekteristiska strider. Han och hans grupp övergick därför till att gå in för terror i andra länder i stället, framförallt i det Indien-kontrollerade Kashmir.

Slutligen dödades dock Basra jämte tre av sina närmaste män av pakistansk polis

och bybor efter en eldstrid som varat flera timmar.

Plantskola för terrorister

Många notoriska pakistanska och arabiska terrorister har fått sin första träning i Basras terrororganisation. Till dessa hör:

□ **Ramzi Yousef**, inblandad i bombdådet mot World Trade Center i New York i februari 1993;

□ **Maulana Masood Azhar**, ledare för Jaish-e-Mohammad (JEM);

□ **Fazlur Rahman Khalil**, ledare för Harkat-ul-Mujahideen (HUM); och

□ **Abu Musab al-Zarqawi** från Jordanien, en man som inledde sin terroristkarriär inom SSP och har deltagit i massakrer av shiamuslimer i såväl Pakistan, Iran och Afghanistan.

Lashkar-i-Janghvi tog på sig ansvaret för mordet på **Shaukat Raza Mirza**, verk-

ställande direktör för Pakistan State Oil company. Helt i enlighet med organisationens uttalade målsättning att fullständigt eliminera shiaminoriteten i Pakistan. Shaukat Raza sköts ihjäl på väg till jobbet den 26 juli 2001, av två lönnmördare som färdades på motorcykel. Hans död kom att skaka hela affärsvärlden som fruktade att landet skulle tappa utländska investerarens förtroende.

Civila underrättelseorganisationer såsom Special Branch of Police har rapporterat att de militanta grupperna är bättre beväpnade än polisen. Faktum är att om dessa organisationer fortsätter att rusta i samma takt kan det komma att bli besvärligt till och med för den pakistanska armén att ta strid mot dem.

Eskalerat i Baluchistan

Det sekteristiska våldet mellan shia- och sunni-grupper spred sig under 2003 också till de sydvästra delarna av landet, och under 2004 har våldet eskalerat ytterligare just i Baluchistan. Hundratals människor har dödats, framför allt civila shiamuslimer som angrips godtyckligt av extremistiska sunni-grupper.

Det värsta fallet utgjordes av bombdådet mot shiamuslimernas moské i staden Quetta, där 60 människor dog.

Därtill kommer att dagens militanta grupper använder sig av gerillakrigets taktik. Extremistiska sekteristiska grupper som motsätter sig president Musharraf:s politik och myndigheternas allians med USA i dess "krig mot terrorism" har vid upprepade tillfällen genomfört angrepp mot regeringens säkerhetsstyrkor och var nära att lönmörda Musharraf vid attentat i Islamabad i december 2003.

General Musharraf tog i våras krafttag mot de religiösa grupperna och förbjöd militanta grupper att ägna sig åt att samla in pengar. Deras bruk av vapen förbjöds också. Polisen i Karachi tog den nya politiken på allvar och grep uppemot 200 påstådda aktivister. Insamlingsbössor och propandamaterial beslagtogs. Det är dock tveksamt vad denna tuffa politik kan leda till, för många anser att den pakistanska regimens omsvängning bygger på en missuppfattning.

– Vi är förvånade att det heliga krigets anda fördöms som terrorism av Amerika, hela västvärlden och av Pakistans regering, säger exempelvis **Maulana Rehman**, en prominent islamisk skriftlärare. Han dömer också ut Musharraf:s uttalande när han i ännu en försäkran om sin regerings beslutssamhet att en gång för alla rensa ut terrorismen i landet hävdade att "terrorister saknar religion och utgör mänsklighetens fiender".

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

BJP fortsätter tappa mark

Kolkata 4 november 2004

Än en gång har indiska väljare narrat de politiska förstasigppåarna. En rad prestigefyllda mediekommentatorer jämrade sig över den matta och innehållslösa valkampen i delstaten Maharashtra – som dessutom skändes av sekteristisk splittring.

Valutgången förväntades sluta oavgjort mellan de två viktigaste tävlande, kongresspartiet/Nationalist Congress Party å ena sidan och BJP/Shiv Sena-alliansen på den andra. Men den faktiska utgången blev en klar övervikt för den kongressparti-ledda alliansen som erövrade 141 av sammanlagt 288 mandat, medan BJP-Shiv Sena stannade på 117. Och medan CPI(M) fick tre mandat, och andra små partier och oberoende kandidater vann 27, så fick varken dalit-ledaren **Mayawatis** parti Bahujan Samaj Party (BSP) eller **Mulayam Singhs** Samajwadi Party (SP) ett enda mandat i Maharashtra trots att man ställde upp i 272 respektive 95 valkretsar.

Och i den nordöstra delstaten Arunachal Pradesh, där BJP under en tid suttit vid makten i allians med den politiska vindflöjeln **Gegong Apang**, lämnades partiet i sticket med endast nio mandat gentemot 34 för kongresspartiet (i ett 60-hövdad delstatsparlament) sedan Apang valt att återvända till kongresspartiet som han tidigare lämnat.

Av de sammanlagt 37 fyltnadsval till olika delstatsparlament runt om i landet, som hölls samtidigt med Maharashtra-valet, vann kongresspartiet i 13. Alliansen Samajwadi Party/Rashtriya Lok Dal säkrade åtta av elva platser i Uttar Pradesh. CPI(M) tog hem alla tre platser som stod på spel i Västbengalen. BJP fick nöja sig med futtiga sex.

Likgiltighet inför hindutva

Valresultatet i Maharashtra klaggjorde tydligt det grundläggande faktum att BJP och hindutva-lägret vid dess sida inte förmått lyfta sig upp ur den sophög man förpassades till genom parlamentsvalet i maj, trots att den på delstatsplanet styrande koalitionen mellan kongresspartiet och NCP under sina fem år vid makten uppvisat ett synnerligen medelmåttigt resultat.

Det visar också på den likgiltighet som råder bland vanligt folk gentemot BJP/Shiv Sena-alliansens försök att väcka liv i den hätska hindutva-kampanjen. Under valkampanjen gick man till strid mot den påstådda nedsvärning man menade **Veer Savarkar**, en av kolonialtidens nationalistiska revolutionärer med skiftande kvaliteter, blivit utsatt för. Savarkar har kommit att bli något av en ikon bland de mest

bakåtsträvande hindunationalisterna i Maharashtra.

Dessutom försökte den avsatta chefsministern i Madhya Pradesh, **Uma Bharati**, sig på att testa det notoriska **Advani**-tricket att anordna en ny landsomfattande *yatra*. Och slutligen gjordes försök att framma ännu en förstörelse av en muslimsk historisk byggnad, denna gång graven efter en av mogulkejsarnas generaler. Men väljarna rättade sig inte efter dessa signaler.

Flertalet bedömare är ense om att resultatet av de senaste delstatsvalen och fyltnadsvalen i stort sett bygger på samma stämningar som fällde BJP och dess allierade i parlamentsvalet tidigare i år.

Avgiftningsprocess i gång

Under tiden har det som med nutida språkbruk kallat för en "avgiftningsprocess" satts i gång. Det syftar på att man försöker rensa ut RSS-företrädare från viktiga samhällseliga positioner, samtidigt som man väcker till liv och aktualiserar rättsprocesser som härrör sig till oegentligheter som förekommit.

Ett halvduzin delstatsguvernörer som tillsatts av BJP-regeringen och som tillhör det inre gardet inom RSS har avskedats eller förmått avgå. Centralfigurer i institutioner av stor ideologisk betydelse, såsom ordförandeposterna för Film Censor Board och National Book Trust, har bytts ut.

Den undersökningskommission som för tre år sedan fick i uppdrag att utreda den så kallade Tehelka-skandalen (med flera ledande BJP/DNA-företrädare inblandade), men som inte lyckats komma fram till någon slutsats, har upplösts. I stället har utredningen överlämnats till den federala regeringens egna brottsutredningsmyndighet Central Bureau of Investigation (CBI).

På samma sätt har den rättsliga prövningen av förstörelsen av Babri Masjid-moskén i Ayodhya 1992 på nytt aktiverats, efter att under många år ha gått trögt till följd av bristande intresse från regeringens sida och till och med medvetet ha saboterats. Detta eftersom en lång rad BJP-höjda som Advani, **M M Joshi** och **Uma Bharati**, liksom Shiv Sena-ledaren **Bal Thackeray** och Viswa Hindu Parishad-ledaren **Ashok Singhal** finns bland de anklagade.

Betydelsen av det nyss hållna valet i Maharashtra för hindutva-krafternas vidkommande kan heller inte överskattas. Det var deras enda chans att inom överskådlig tid försöka komma tillbaka. För i de delstatsval som stundar de närmaste två-tre åren, i exempelvis Bihar, Jharkhand, Kerala och Västbengalen finns ingen eller ringa grund för optimismen.

Och när parlamentsval ska hållas nästa

gång 2009 kan knappast hindutva-ikonerna **Vajpayee**, Advani och Thackeray undgå senilitetens förbannelse, samtidigt som det saknas en ny ledargeneration som utmärkt sig med varken individuella prestationer eller prov på kollektiv sammanhållning.

Skakade i grunden av valresultatet i Maharashtra valde BJP att i all hast, och inte helt enligt statuter, att återinsätta partiets gamla stridshäst L K Advani som partiboss och därefter låta denne blanda om i den solkiga leken för att åtminstone gesken av att ett nytt ledarskap trätt fram.

Advani har också tillfälligtvis löst partiets dilemma huruvida man ska välja att satsa på en hård för hindutva-politik eller uppvisa en mera civiliserad fasad för att på så sätt knyta band med en bredare valallians. Hans val har varit att gå in för det förstnämnda, och inte oväntat har detta lett till att BJP åter ställs inför en besvärlig situation med att viktiga allierade som **Chandrababu Naidu** Telugu Desam Party (TDP) och de av **Nitish Kumar** och **Sharad Yadav** ledda fraktionerna av Janata Dal (United), nu hotar bryta samarbetet partierna emellan.

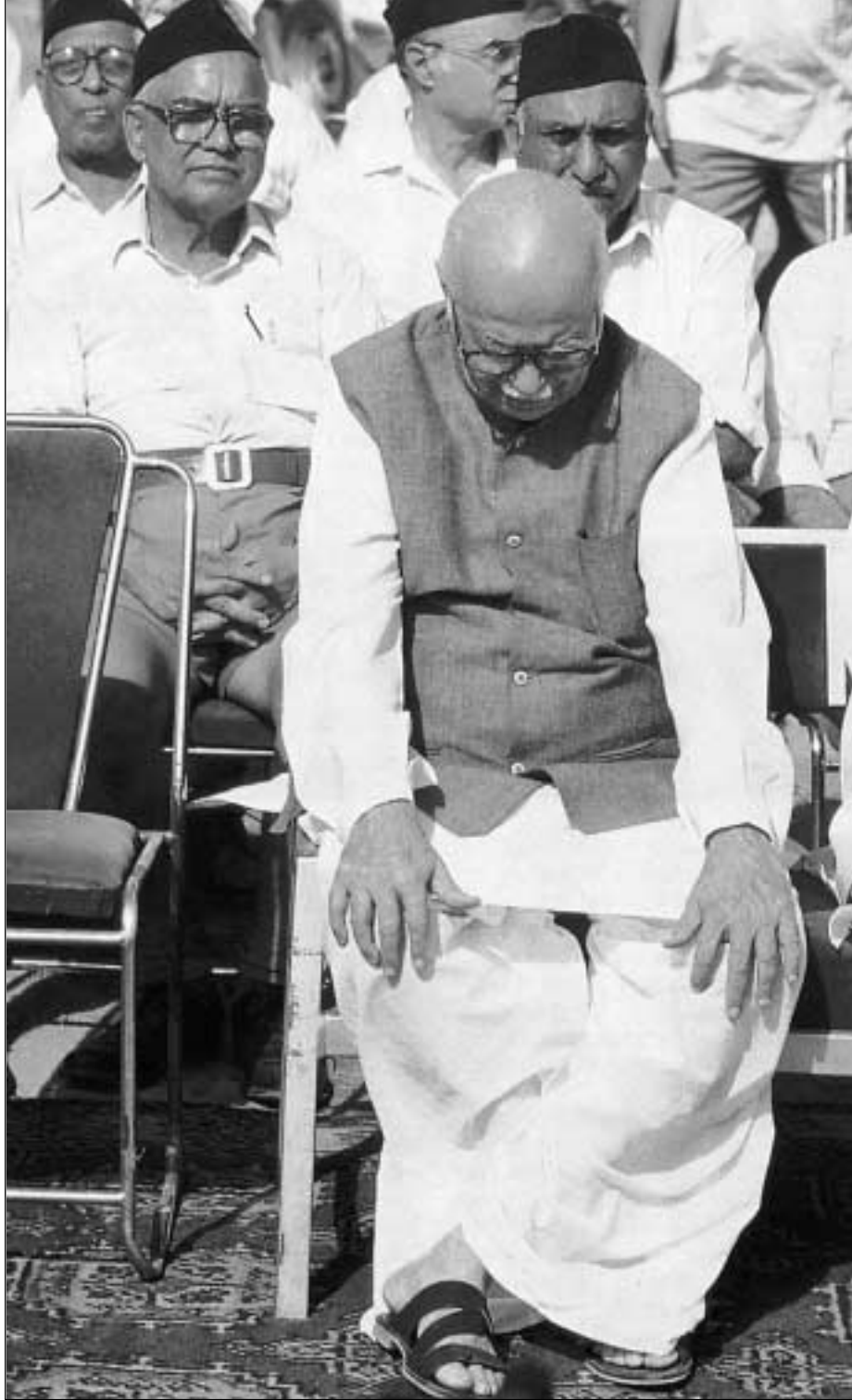
Drömmen om en tredje front

I denna sörja har det också bland alienerade före detta BJP-koalitionsbröder och inom delar av vänstern väckts liv i den tidigare så omhuldade men infantila drömmen om att skapa en livskraftig Tredje front, exkluderande såväl BJP som kongresspartiet men med deltagande av grupperingar som TDP, Mulayam Singhs Samajwadi Party och möjligen också **Sharad Pawars** NCP. Detta skulle slutligen, så är tanken, välsignas av CPI(M):s ledare **Harkishen Singh Surjeet**.

Det vore dock en alldeles för kortsiktig bedömning att underskatta hindutva-lägrets möjligheter att ställa till sattyg. BJP:s folkliga bas är nästan lika stor som kongresspartiets. I valet till Lok Sabha i maj stöddes kongresspartiet av 26 procent av väljarna, medan BJP:s väljarandel hamnade på strax under 22 procent.

De båda partiernas allierade i Maharashtra, NCP respektive Shiv Sena, fick båda något mindre än två procent av väljarnas röster. Till detta ska fogas att i det nyss hållna delstatsvalet i Maharashtra åtföljdes kongresspartiets/NCP:s framgång i form av fler mandat av att koalitionspartiernas andel av rösterna faktiskt sjönk. Även om detta inte kom att gynna BJP så ökade Shiv Sena sin röstandel med två procent (samtidigt som man dock förlorade sju mandat).

På kort sikt handlar förstås mycket om vilka resultat som den kongresspartileda regeringskoalitionen (Förenade Progressiva Alliansen, UPA) kan uppvisa, och det

Svår sits för BJP-ledaren L K Advani, hårt pressad av RSS att driva en hårdför hindutva-politik.

FOTO: T NARAYAN/OUTLOOK

är ingen dans på rosor. Om man åter tittar på Maharashtra så dröjde det nästan två veckor efter den övertygande segern i delstatsvalet innan kongresspartiet och NCP kunde komma överens om regeringsbildningen. Detta till följd av bråk om vem som skulle få bli chefsminister. Slutligen lät den dominerande partnern i sammanhanget, NCP, posten gå den mindre partnern kongresspartiet.

Det mycket uppmärksammade och prisade gemensamma minimiprogrammet (*Common Minimum Programme, CMP*), som regeringskoalitionen och vänsterfronten kom överens om efter Lok Sabha-valet i maj, har också visat sig utgöra källa till konflikt snarare än att befästa samarbetet. De breda generaliseringar som program-

met består av täcker inte alla frågor som kan väntas dyka upp, och dessutom kan formuleringarna tolkas på vitt skilda sätt. Företrädare för vänsterfronten, som stödjer regeringen utifrån, använder stundtals ett obehärskat språk i sina offentliga gräl med regeringen, något som anstränger deras relation.

Kommunistiske veteranpolitikern och Västbengalens förre chefsminister **Jyoti Basu** har skarpt tillrättaviserat sina omdömeslösa partikamrater. Han deklarerade i en tidning utgiven av partiet att det är fullständigt vansinnigt att tro att UPA-regeringen skulle komma att förverkliga minimiprogrammet i sin helhet. För kongresspartiet kommer, på grund av partiets inboende klasskaraktär och ideologi, med

nödvändighet tendera att avvika från de riktlinjer som anges i programmet.

Förvisso måste man komma ihåg att kongresspartiet och **Manmohan Singh** faktiskt var de ursprungliga initiativtagarna till Indiens "liberaliseringsprogram", och inse att de har allt intresse av att föra denna politik vidare. Ställda inför denna process kommer vänstern i Indien liksom en stor del av det indiska folket med säkerhet att spjåra emot.

Därför följer att en påfrestande tid väntar UPA-regeringen och dess anhängare, och därigenom också för hela konglomeratet av anti-hindutvakrafter. Det finns heller ingen enkel väg ut ur denna konflikt mellan det gemensamma behovet av att säkra UPA-regeringens överlevnad och nödvändigheten av att kämpa för sina respektive politiska och ideologiska mål.

Till sist ett intressant konstaterande. Forskare och gemene man har länge fokuserat på hur det indiska samhället alltmer splittras upp efter etniska, kommunalistiska och sekteristiska skiljelinjer. Men få har noterat att också en omvänd process är på gång, i det att sekteristiska rörelser börjat öppnat sig för andra grupperingar – som man i vissa fall kanske till och med historiskt haft en fientlig relation till.

Som ett exempel kan tas Bahujan Samaj Party (BSP), lett av dalit-ledaren **Mayawati**, ett parti som vuxit sig starkt på ett hästskt sekteristiskt program. Men nu i Maharashtra-valet placerade man 117 kandidater företrädande "andra eftersatta kastgrupper" (Other Backward Castes', OBC), som man hittills betraktat som sina huvudmotståndare, på valbar plats gentemot endast 93 dalit-kandidater.

Nytt valtaktiskt tänkande

Och på motsvarande sätt har i Uttar Pradesh det styrande Samajwadi Party lett av Mulayam Singh, som fram tills nu i huvudsak identifierats som företrädare för *yadav*-kasten, låtit välja en ledare av hög kast (*thakur-rajput*) till partiets generalsekretäre, och man har dessutom frikostigt låtit placera personer av andra kaster på valbara platser.

Mulayam verkar därtill vara särskilt intresserad att öppna partiets dörrar till ökända typer som den tyranniske feodalherren av *thakur*-kast **Raja Bhaiya**, och *brahmin*-politikern **Amarmani Tripathy** som står under åtal för mord.

Om logiken bakom politisk matematik tidigare krävt en strikt uppdelning och konsolidering av mindre befolkningsgrupper efter strikt sekteristiska riktlinjer är det nu så att partierna för att kunna växa ytterligare måste släppa in segment av andra befolkningsgrupper i sina fallor.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Muslim kämpar för religiös tolerans

Engineer hedrad för sitt modiga arbete

Alternativa Nobelprisets hederspris gick i år till indierna Asghar Ali Engineer och Swami Agnivesh. De får priset för att de främjat religiös tolerans och samförstånd i Indien.

SYDASIENS Pär Jansson har vid flera tillfällen träffat Asghar Ali Engineer i Mumbai.

Sedan Indiens självständighet har det vid flera tillfällen skett blodiga sammandrabbningar mellan muslimer och hinduer. Fundamentalister på båda sidor tar dessa oroligheter som bevis på att hinduer och muslimer inte förstår varandras tro trots att de levt sida vid sida i över 800 år. Kravallerna, menar de, är det ultimata beviset på att aversionerna ligger djupt rotade i folksjälen.

Men organisation *Centre for Study of Society and Secularism*, som **Asghar Ali Engineer** är ordförande i och som arbetar för att skapa förståelse mellan de olika trosuppfattningarna i Indien, har gjort flera undersökningar som visar att inte några upplopp sedan självständigheten har uppstått spontant därför att folkgrupperna hatar varandra.

– Det finns ingen fiendskap mellan hinduer och muslimer. De vill leva i harmoni

med sina grannar. Kravallerna är planerade av politiker som vill locka till sig röster från en viss grupp av befolkningen. Enligt våra undersökningar är alla kravaller noggrant planerade och systematiskt utförda, säger Asghar Ali Engineer.

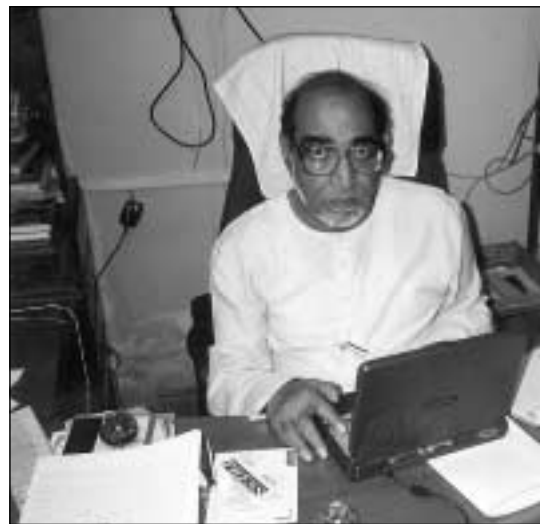
Kravallerna börjar alltid med att någon sprider rykten som exempelvis att en ko har slaktats och kastats in i ett hinduiskt tempel, att moskéer förvandlats till vapengömmor, kvinnor våldtagits eller fredagsbönen störts. Det är svårt att ta reda på vilka som startade upploppen. En sak är dock säker: det är alltid muslimer som lider mest.

Det är inte den först kastade stenen som sätter igång oroligheterna, utan den fientliga stämning som under månader och år byggts upp genom rykten och propaganda. Sedan behövs det bara en liten reva för att kravallerna skall starta.

– Vi har bevis på att politiker har använt sig av kriminella och mördare för att sätta ingång kravallerna. Sedan har vanligt folk dragits med i tumultet, med det är en annan sak.

Kravaller har sedan 1954 ökat dramatiskt, blivit blodigare och våldsammare. Konflikterna mellan hinduer och muslimer har ofta en ekonomisk grund: en grupp anklagar den andra för att vara orsaken till brist på jobb och framtid. Denna bitterhet har utnyttjats av ansvarslösa politiker.

Engineer anser att få politiker arbetat för

att förbättra förhållandet mellan de två – utom i valtider.

– Det finns några få sekulariserade hinduer och muslimer som arbetar för harmoni mellan muslimer och hinduer. Men de är i dag i minoritet. Hindunationalismens tillväxt har lett till att muslimerna känner sig ännu mera isolerade. Det är en farlig utveckling för Indien.

Propaganda underblåser

Orsaken till oroligheterna i Gujarat vintern 2002, med tusentals döda, berodde på att de BJP-politiker som satt i regeringsställning under en längre tid spridit propaganda om att muslimer är ett problem, ett hinder för delstatens utveckling och att de tar jobb från hinduer. När sedan kravallerna bröt ut var de inte spontana, utan mobben som drog fram på gatorna brände bara ner affärer som ägdes av muslimer.

De etniska konflikterna verkar vara koncentrerade till några få städer. De orter som har lyckats undvika kravaller är de där det förekommer regelbundna kontakter mellan ledare för de två religionerna.

En händelse kan få olika förlopp beroende på hur det civila samhället fungerar.

Möte i New York kan ha brutit ny

Innan Pakistans president Pervez Musharraf och den indiske premiärministern Manmohan Singh i september träffades personligen för första gången – vid sidan av ett FN-möte i New York – hade ingen kunnat gissa hur länge deras möte skulle pågå. Det visade sig dock att deras planerade 15 minuter förvandlades till ett timslångt möte.

Om de båda männen hade följt den vanliga ordningen hade de utbytt fientligheter i samband med den årliga debatten vid FN:s generalförsamling. Nu kom de båda i stället ut från sitt möte med belåtna ansiktsuttryck. De kallade dialogen mellan länderna för ”historisk” och beskrev sina diskussioner som präglade av gemensam förståelse. Samtidigt utlovade de båda ledarna att dialogen kommer att fortsätta.

Och det mesta tyder på att Indien och Pakistan – som under 58 års tid bekämpat varandra i såväl heta som kalla krig –

nu kommer att gå vidare i den dialog som man kom överens om att inleda i januari i år.

Den gemensamma deklARATION man gick ut med i New York innebär att båda länderna ska genomdriva den serie av ”förtroendeuppbyggande åtgärder” man tidigare diskuterat. Men också att man ska se över möjligheterna att på sikt nå en fredlig överenskommelse om Kashmirfrågan.

Den indiska utgångspunkten är att Musharraf är besluten att hålla sitt löfte om att stoppa stödet till militanta utbrytargrupper i Kashmir.

Manmohan Singh har själv uttryckt att den pakistanske presidenten är en man ”vi kan göra affärer med”.

Musharraf menar å sin sida att Singh ”är mycket intresserad av fred”, och ”en mycket ärlig och rättfram man” som vill hitta en lösning på meningsskiljaktigheterna. Den pakistanske presidenten säger att indierna ”har fullständigt förstått Pakistans åsikter”, vilket kan beskrivas som en mycket stor komplimang.

Den nya stämningen mellan länderna beror dels på de förberedande samtal som hållits

Asghar Ali Engineer tillhör den muslimska sekten bohra. Han kritiserar fundamentalism i alla dess former.

FOTO: PÅR JANSSON

Provokatörer försökte att skapa animositet mellan hinduer och muslimer i Hyderabad genom att döda en helig man. I Lucknow kastade en bråkmakare in ett fläskben i en moské. Båda dessa händelser kan leda till upplopp. I det religiöst segregerade Hyderabad lyckas provokatörerna. I Lucknow misslyckades de eftersom muslimer och hinduer samarbetar, och med hjälp av polisen greps de skyldiga. Regelbundna kontakter mellan ledarna från de två trossamfundet gjorde att ryktesspridningar och våld kunde kväsa i sin linda.

Under kravallerna i Mumbai och Gujarat var det delstaternas politiska ledning som uppmuntrade mobben att provocera och kräva hämnd.

Det som oroar Asghar Ali Engineer är att få skyldiga har blivit dömda eller åtalade för de brott han eller hon begått under kravallerna. Vanligtvis tillsätts en kommission som brukar ta ett par år på sig men mycket mer händer inte.

– Ta exempelvis kravallerna i Mumbai 1992-93. Alla vet vilka de skyldiga är. Men ingen har gripts. Om de ansvariga aldrig blir dömda ger det en signal till folket att staten accepterar våldshandlingar. Detta

kan bara leda till mer våld eftersom medborgarna anser att det inte går att få någon rättvisa.

Han vill att politik och religion inte skall blandas ihop. Politiker skall gå till val på frågor som att förbättra förhållanden för de fattiga, ge dem sjukvård, utbildning och arbeten, inte genom att hetsa folkgrupper mot varandra.

Diktatoriskt inflytande

Asghar Ali Engineer tillhör en liten sekt inom islam som är känd för sina ekonomiska framgångar och skicklighet som affärsmän: *bohra*. Det finns endast en och en halv miljon bohras i världen och större delen av dem bor i Mumbai. Bohra tillhörde ursprungligen en hinduiskt handelskast som konverterade till islam på 1200-talet. Ordet bohra tror forskarna kommer från ordet *wheawar* som betyder handel.

Alla beslut om hur samfundet skall agera ekonomiskt och även politiskt tas av prästerna. Och högst i hierarkin sitter översteprästen, kallad *sayyidna*.

Engineer har protesterat mot prästerskapets diktatoriska inflytande över hur han skall leva sitt liv. Men de som ifrågasätter prästernas oinskränkta makt riskerar repressalier. Fem gånger har okända män försökt mörda Engineer. Vid ett seminarium rusade en man fram med kniv och försökte skära halsen av honom. Han hann ducka i sista stund och kniven skar upp ett djupt sår på kinden. 2000 blev hans hem och kontor vandaliserat och inredning sönderslagen. Bohra-prästerna ogillar Engineer för att han ifrågasätter deras status i trossamfundet. Därför vill de ha honom röjd ur vägen.

– Prästerna har goda kontakter med politiker och därför har ingen gripts och inget åtal väckts mot förövarna. Det är en religiös maffia, en feodal organisation, säger

Asghar Ali Engineer då vi träffas på hans kontor som fått ny inredning och nya datorer efter vandaliseringen.

Från födseln uppfostras barnen att lyda översteprästen och att visa lojalitet till samfundet. När unga par gifter sig kysser de översteprästens fötter och lovar att de för evigt skall vara hans slavar. De kommer sedan för resten av livet att betala sju religiösa skatter till prästerskapet.

Samfundet ger trygghet, men kan också bli som ett fångelse. De som kastas ut har ingenting eftersom släkt måste bryta med dem.

– Om du inte betalar dessa skatter blir du utfrys. Ingen tillåts att tala med dig, inte ens din fru, dina barn eller släktingar, för då blir även de utfrys. Du får inte bli begravd på bohras begravningsplatser och dina barn får inte gifta sig med andra bohra.

Många av samfundets affärsmän betalar de religiösa skatterna med svarta pengar och prästerskapet tar emot dessa utan eftertanke. Detta upprör Engineer. Han anser att religiösa ledare inte skall uppmuntra en ekonomi som är byggd på svarta pengar. Skatterna, misstänker Engineer, används till att köpa politiskt inflytande och muta till sig bra affärsavtal.

Engineer startade en reformrörelse inom bohra för att bryta prästerskapets makt; han ville ha öppenhet för att se vart pengarna från de sju skatterna går och en mer liberal tolkning av koranen. Prästerna kräver att män bär skägg och att kvinnor täcker sig helt och hållet på offentliga platser. Engineers reformrörelse har ungefär 20 000 medlemmar.

Men Engineer har fått betala ett högt pris, med dödshot och en total utfrysning.

– När min fru dog för ett par år sedan kunde inga släktingar komma. Vi är totalt uteslutna ur samfundet.

Pär Jansson

mark mellan Indien och Pakistan

på hög nivå. Men en annan orsak är de båda ländernas befolkningar – som vill se att försoning uppnås. Viktigt är också personkemin mellan de båda ledarna. Musharraf charmade Singh genom att ta med sig presenter – däribland en teckning av den skola som Singh gick i utanför Islamabad när han växte upp i det på den tiden ännu odelade Indien.

De båda länderna har ännu inte sagt något avgörande kring den militära konflikt som pågår vid den högt belägna glaciären Siachen. Pakistan rapporteras dock ha meddelat Indien att

landets soldater inte kommer att ockupera den del av glaciären som indiska trupper kan komma att evakuera.

En annan viktig sak är att de båda regeringarna tycks närma sig en lösning för att kunna få igång en bussförbindelse mellan Srinagar och Muzaffarabad, som är respektive lands huvudstad i det delade Kashmir.

Om busslinjen skulle komma igång innebär det ett mycket stort framsteg mellan länderna, och skulle samtidigt välkomnas varmt av befolkningen på båda sidor av den omstridda gränsen.

Samtidigt förhandlar länderna just nu om att anlägga en gaspipeline från Iran till Indien över Pakistan, samt om diesel-pipeline från Indien till Pakistan. Om dessa planer går i lås skulle det innebära ett stort framsteg för båda länderna.

Indien har samtidigt på egen hand lättat upp visumkraven för pakistanska medborgare som besöker landet. För första gången kommer pakistanier att kunna besöka Indien som turister.

Frågan om en lösning på det omtvistade Kashmir kommer dock att bli en långsam process.

Men även om man inte når fram till en snabb överenskommelse, kommer Pakistan att kunna känna sig övertygade om att Indien menar allvar med att diskutera frågan om Kashmir för första gången på flera decennier. Det, och att stridigheterna inne i Kashmir avtar, skulle i sig självt vara ett viktigt framsteg.

Den skulle kunna leda till en normalisering av relationerna, större ekonomiskt samarbete och fler folkliga kontakter mellan länderna.

Praful Bidwai/IPS

Idylliskt sken bedrar

Längs Bangladeshs floder kokar konflikten mellan landlösa bönder och fiskodlare

Vintern har nått Bangladesh. Dagarna blir märkbart kortare. Då solen är på väg ner över Char Majid glittrar vattnet i floden och de nyplanterade risfälten lyser varmt ljusgröna. Det är lätt att få en känsla av att människorna här lever ett gott liv i harmoni med varandra och med naturen. Under den gröna och tysta ytan kokar det dock av konflikter.

Närmast längs floden ligger en lång rad stora, djupa dammar för fiskodling. De drivs av olika industriföretag. Endast en hög vall skiljer floden från dammarna. Längre inåt land breder åkrar ut sig. När dammarna först etablerades odlades här jätteräkor för export. Sedan några år odlar man fisk i dammarna, då sjukdomar slagit ut räkodlingarna.

Ågarna använder de befintliga slussar som är tänkta att reglera vattenståndet på jordbruksmarken för att släppa in flodvattnet i sina dammar. Vattnet är salt från november till juni och detta nyttjas för fiskodling. När monsunregnen kommer blir vattenflödet i floden så högt att tidvattnet inte kan tränga lika långt inåt land.

De landlösa bönder som bedriver jordbruk i anslutning till dammprojektet ser hur deras möjligheter att försörja sig påverkas negativt. De har inte längre kontroll över slussarna och deras åkrar hamnar under vatten när det är perioder med hög nederbörd. Om vattnet blir kvar för länge så dör plantorna som växer där. Vallarna som skiljer dammarna från floden omgärdar ett större område och konstruerades från början av regeringen för att vinna ny jordbruksmark.

Char Majid ligger i distriktet Noakhali i södra Bangladesh. Det är en del av floden Meghnas aktiva delta och därför ett myck-

et dynamiskt område. Nytt land bildas genom att sediment som förs med floden avlagras i områden där vattenturbulensen är låg, medan jord eroderas av starka strömmar på andra håll. Nybildade landområden kallas *char*. Sådan mark är statlig egendom. Den nybildade marken kategoriseras som "*khas*" och ska distribueras bland den landlösa befolkningen. Marken och jordbruket är basen i den bangladeshiska ekonomin och konkurrensen om ny mark har därför alltid varit hård.

Kan kringgå lagen med pengar

Den som har pengar, utbildning och kontakter på de rätta ställena kan kringgå lagen och få tillgång till resurser som ursprungligen var tänkt att nyttjas av någon mindre lyckligt lottad.

Bangladesh rankades nyligen för fjärde året i rad som världens mest korrupta land utav Transparency International. Listan har

i år utökats till att omfatta 146 länder men Bangladesh hamnar fortfarande på en jumboplats.

Ayesha, landlös innevånare i Char Majid, förklarar hur hennes verklighet ser ut:

– De [som trakasserar oss] bor i tvåvåningshus och de 'har pennan'. De tar pennan och skriver att det här är mitt, och det här är mitt. Sedan sitter de i möten med lantmätaren och DC och TNO och skriver dokument i sina egna namn. Men det är falska dokument, de är olagliga! Sedan hittar de på anklagelser emot oss, kallar någon för en tjuv, en annan för rånare, bara för att trakassera oss och försöka driva bort oss från marken.

Jag möter Ayesha i oktober. Det är en omskakande upplevelse. Hon är vanligtvis en stark ledare i de landlösas rörelse. Hon leder en grupp kvinnor som möts varje vecka och diskuterar olika problem och är även ledamot i den regionala kommittén. Hon hjälper till att organisera invånarna i protestaktioner. Nu har hon nyligen blivit änka, lämnad ensam att försörja åtta barn och har svårt att se hur hon ska klara sig från den ena dagen till den andra. Hon har krympt.

De tar pennan och skriver 'det här är mitt och det här är mitt'

I lugnet längs flodbäddar och kanalbanker betar kor och riset växer. Men vid Char Majid i Noakhali-distriktet är vardagen långt ifrån idyllisk. Åtminstone för de landlösa bönder som för en ojäm kampför att få tillgång till marken.

Både Ayesha och hennes man har blivit anklagade på falska grunder flera gånger. Det innebär stora kostnader för en fattig familj att regelbundet infinna sig i rätten. Hon har många gånger tvingats lämna sitt hus och gömma sig undan polisen som kommit och sökt henne. Under de sista veckorna hennes man var i livet kunde han inte bo i sitt eget hus utan levde som en flykting. Ayesha tror att det tog livet av honom.

– Han blev sjuk men kunde inte uppsöka läkare eftersom han var förföljd. Förut hade jag någon att dela mina sorger och bekymmer med, men nu är han borta.

Vill ha lagfart

Den icke-statliga organisationen *Nijera Kori* arbetar för att mobilisera de landlösa och göra dem medvetna om deras rättigheter. De strävar efter att bygga upp en självständig rörelse av landlösa som kämpar för att etablera sin rätt.

I Char Majid är i princip alla de landlösa invånarna medlemmar i organisationen. Den fråga som mest engagerar dem är att få lagfart på den mark som de brukar. De bosatte sig i området då denna char var ny och har därför enligt lag "innehavarrätt" på marken. Att formellt registrera sig som

ägare är dock en process som tar lång tid.

Hashem vet:

– Jag lämnade in min ansökan om ägarskap för fem år sedan. Men inga papper flyttar från ett skrivbord till ett annat utan bränsle. Storföretagen mutar administrationen för att våra ansökningar inte ska gå igenom. Nu har jag nyligen fått min lagfart, men vad är det värt om inte alla andra får det också? Jag kommer att fortsätta kämpa för att alla häromkring ska få sin lagfart, så att vi kan leva tillsammans i broderskap.

Lagfart på marken innebär en trygghet i livet som är en förutsättning för utveckling, både på ett personligt plan och för samhället i stort. Familjer som har garanti på att de kan stanna vid sitt hemman investerar i sin framtid. De bygger hus av stadigare material, planterar fruktträd som gynnar familjens hälsa, andra träd som ger bränsle, investerar i en hygienisk latrin och har mycket bättre förutsättningar att låta sina barn gå i skolan. De har också större anledning att kämpa för bättre offentlig service i närområdet.

Ständig oro malande

Mahafujur Rahman är ordförande i de landlösas regionala kommitté. Han försörjer sig liksom många andra här vid flodstranden på både jordbruk och fiske. Han berättar hur de flesta i området lever med en ständig oro i sinnet. De är rädda för att polisen ska dyka upp för att vräka dem eller för att beslagta deras skörd. Det har hänt flera gånger. Mahafujur har själv varit falskeligen anklagad 22 gånger och fått spendera tid i fängelse. Han säger med en axelryckning att han inte är rädd längre, efter 22 gånger verkar han ha vant sig vid dessa anklagelser.

– Vi fortsätter kämpa för att överleva. Regeringen har upplåtit en del mark till räkodlarna, men de ockuperar många gånger mer mark. De har 4 800 hektar i det här området.

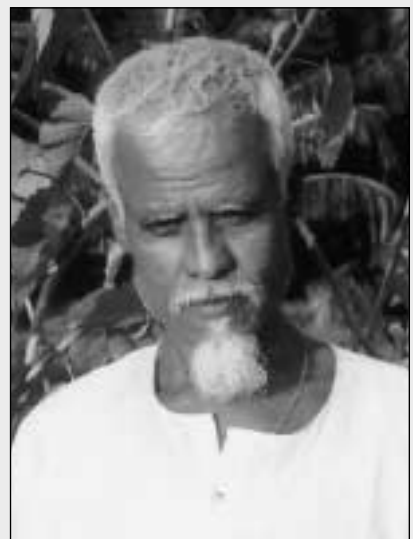
Fiskarna i området fångar räkyngel under vinterhalvåret och säljer till projektet. De ser hur fiskfångsterna minskar successivt och vet att det till stor del beror på yngelfisket. Då använder man väldigt finmaskiga nät, men bara räkynglen tas tillvara. Tusentals yngel av andra arter kasseras.

Mahafuj säger att de skulle kunna tjäna bättre på att fånga fisk om yngelfisket upphör. Men han berättar också hur människorna i området lever ur hand i mun. De kan inte välja om de vill fånga räkyngel eller inte. När de ger sig ut till kusten för att fiska i ett par veckor måste de ta ett lån så att familjen har något att leva av medan de är borta. Det finns köpare till räkynglen, därför fiskar man dem. Om regeringen i stället gav markrättigheterna till de landlösa, skulle förutsättningarna för byborna att försörja sig på jordbruk och fiske vara avsevärt bättre.

VÄND!

Hashem har fått sin efterlängtnade lagfart. Nu väntar han på att också de andra ska få den.

Mahafujur Rahman är ordförande i de landlösas regionala kommitté.

Ayesha, tidigare en stark ledare för de landlösa, har blivit änka och ska ensam försörja åtta barn.

De landlösa utgör omkring hälften av Bangladeshs befolkning.

FORTS.

mängder gödnings- och bekämpningsmedel. Den omgivande markens bördighet påverkas eftersom dessa sprids med vinden och läckande vatten till omgivande mark. Saltvattnet i dammarna påverkar också möjligheterna att få en bra skörd i kringliggande områden. Många bybor berättar om problem med hudsjukdomar.

Kampen mot räkodlingarna handlar om rätten till trygghet och till en ren och bärkraftig miljö. Det är en fråga om överlevnad. Medlemmar ur Char Majids regionala kommitté beskriver tillsammans hur deras förhållande till naturen och miljön ser ut:

– Vi är beroende av vad naturen ger. Naturen, det är det som Gud har skapat, medan miljön, det är det som är skapat av människan. Vi modifierar naturen så att vi kan leva utav den, då skapar vi en god miljö.

Oftast bara religiös skola

De landlösa utgör cirka hälften av befolkningen i Bangladesh. Som funktionellt landlösa räknas de som förfogar över en halv acre eller mindre mark. Majoriteten utav denna grupp är inte läs- och skrivkunniga, eller har åtminstone inte utbildning efter klass 5. Det gör dem begränsade i valet av sysselsättning och många ser jordbruk, fiske och hårt fysiskt arbete som daglönare som sina enda möjligheter.

Medvetenheten om betydelsen av att skicka sina barn till skolan växer, men i många avsidade liggande områden är den enda möjlighet som erbjuds en religiös *madrasah*, koranskola. Där lär sig barnen

Den här bilden är tagen i Khulna-distriktet. Men fisket går till på det här viset också i Char Majid och andra floder.

att läsa, skriva och räkna vid sidan av de religiösa studierna, men de blir inte behöriga till högre studier inom det sekulära skolväsendet, eller till arbeten inom administrationen. **Siddiqur Rahman** är lärare i engelska vid en högstadieskola i distriktsstaden Majidee och kommenterar:

– Regeringen i det här landet satsar för lite pengar på utbildning. Läskunnigheten i char-områdena är troligtvis så låg som runt 20 procent. Om allmänheten är utbildad kommer vi aldrig att kunna välja hederliga ledare som verkligen arbetar för folkets bästa.

Öronmärkt för jätteräkor

Den nuvarande regeringen, under ledning av Bangladesh Nationalist Party (BNP) och dess ordförande **Khaleda Zia**, fattade förra året ett beslut som tydligt visar att de prioriterar kortsiktiga ekonomiska intressen före majoritetens önsknings och förutsättningar. Landministeriet deklarerade då omkring 5000 hektar khas land i Noakhali som öronmärkt för kommersiell odling av jätteräkor.

En del av denna mark hade redan tidigare överlämnats till Skogsministeriet och planterats med skog, i andra områden fanns redan registrerade ägare till marken. Endast en liten del hade ännu inte kategoriserats som jordbruksmark. På övrig mark lever och försörjer sig landlösa familjer som ansökt om registrerat ägarskap. Detta gör deklARATIONEN till större delen olaglig. De landlösa i de berörda områdena har rest högljudda protester och fått utstå våldsamma trakasserier.

Räkodling är ett relativt nytt fenomen i Noakhali. Erfarenheter från andra delar av landet liksom från andra länder i Asien och Latinamerika visar att räkodlingar endast kan generera stora inkomster under en begränsad period.

I Bangladesh har exportinkomsterna inte gynnat de fattiga grupper som har drabbas negativt av odlingarnas utbredning. Den 'trickle-down'-effekt som föresprå-

karna hävdar kommer att kompensera för eventuella sidoeffekter har inte haft önskad verkan. Det torde vara omöjligt i ett land med så djupgående korruption som Bangladesh.

Efter långa förberedelser kunde *Nijera Kori* lyfta frågan om deklARATIONENS giltighet inför Högsta domstolen för att på så sätt skydda sina medlemmars rättigheter. Man arbetar tillsammans med organisationen Bangladesh Environmental Lawyers' Association (BELA). Högsta domstolen fällde ett första utslag den 28 januari i år. Detta var till kärandens fördel. Det förbjöd avhysning eller trakasserier av *Nijera Koris* medlemmar i de berörda områdena.

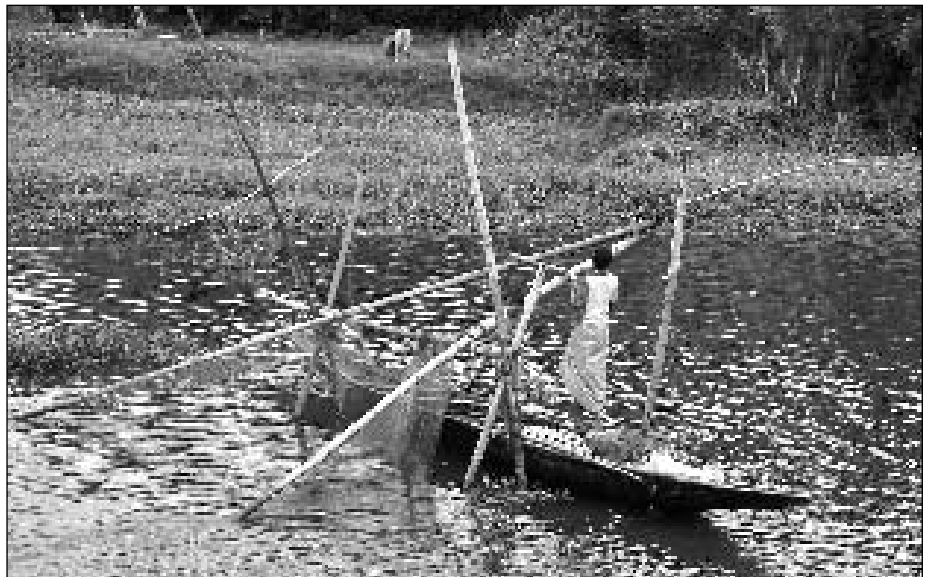
Organisationen såg det dock nödvändigt att göra en ny anmälan då trakasserier i char-områdena fortsatte under våren. Den första september förnyade Högsta domstolen sitt tidigare utslag, vilket dock bara är giltigt i sex månader. Och vråkningsförsöken fortgår.

Ett utav de mest infekterade konfliktområdena för närvarande är Char Zia. Här växte tidigare planterad skog. En lokal ligaledare lät landlösa hugga ner skogen för fem år sedan. Han sålde marken till de landlösa. Senare ändrade han sig och började sälja delar av marken till industriidkare som ville starta räkodlingar.

Protesterade gemensamt

Under tiden har marken hunnit övergå från skogsdepartementets kontroll till landministeriets och är därför khas land som de landlösa har rätt till. De landlösa ansåg sig förrådade av ligaledaren och såg sina möjligheter till försörjning försvinna med marken. De reste sig för att gemensamt protestera mot de orättvisor de blivit utsatta för. **Samsul Haque** för deras talan:

– De har bränt en massa hus så att det nu bor fem familjer tillsammans i varje hus. De har stulit vår risskörd och misshandlat och antastat våra kvinnor. De försöker på alla sätt driva bort oss från marken. De hindrar oss från att hålla våra möten och

Solen går ned över fiskodlingarna i Char Majid. Exporten från landets fisk- och räkodlingar har hittills inte genererat särskilt mycket inkomster till de fattiga grupperna.

från att möta landlösa från andra områden som stöder oss.

– De mördade kassören i vår moské när han vägrade låta dem ta över marken där moskén står. Nu hotar de och trakasserar hans fru och försöker få henne att skriva under på att det var en naturlig död. Eftersom jag leder de landlösa är de alltid ute efter mig. Så sent som i dag hörde jag att gangsterna har order att slå mig sönder och samman om de hittar mig. Jag lever som en flykting.

– Vårt största problem är att polisen inte är objektiv. Den har blivit mutad av räkodlarna och agerar bara i deras intresse. Det gör vår kamp mycket svårare.

Den kampen kommer säkerligen att fortgå länge än. Stora, snabba vinster för ett fåtal står emot de stora massornas vilja att skapa sig en dräglig tillvaro. Områdets parlamentsledamot har intressen i räkbranschen.

Men det sägs ju att de som utkämpar ett krig på egen jord kan göra motstånd myck-

et längre än vad som skulle kunna förväntas av deras resurser. De landlösa i charområdena kämpar för sin närmiljö, sin överlevnad och är beväpnade med en vilja av stål och en stark sammanhållning. De ser inga alternativ, skulle de förlora, och har därför allt att vinna. De kämpar med livet som insats.

Anna Axelsson
Svalorna Bangladesh
text och foto

Tre modiga bangladeshier har hedrats

I oktober utsågs den omstridda bangladeshiska författaren **Taslina Nasrin** till vinnare av UNESCO:s Madanjeet Singh pris. Priset ska delas ut till en person som verkat för tolerans och icke-våld. Taslima Nasrin har skrivit mer än 20 böcker. En finns översatt till svenska och heter *Lajja-Skammen* och handlar om konflikter mellan hinduer och muslimer och vänder sig mot religiös fanatism.

Boken ledde till att Taslima Nasrin fick lämna Bangladesh efter dödshot från fundamentalister. Hon fick under denna tid bland annat skydd i Sverige av svenska PEN-klubben. Numera bor hon i andra europeiska länder. Tilläggas kan att hon är utbildad läkare och starkt engagerad i kvinnofrågor, SYDASIEN publicerade en intervju med henne i nr 3/94.

En annan prisbelönt bangladeshier är **Fazle Hasan Abed**. I oktober fick han FN-organet UNDP:s (United Nations Development Programme) *Mahbub ul Haq Award* för sin organisation *Bangladesh Rural Advancement Committee*, BRAC. Den är en av världens mest framgångsrika icke-statliga organisationer och arbetar med projekt i stora delar av Bangladesh. Jag har besökt ett sådant projekt i ett fattigt område i Tangail. Fazle Hasan Abed är både grundare av och ordförande i BRAC. År 2002 erhöLL BRAC Palmepriset för sitt arbete för mänskliga rättigheter och utveckling i Bangladesh.

Den mördade journalisten **Manik Chandra Saha** som SYDASIEN berättade om i 3/04 har fått en hedersutmärkelse av organisationen Transparency Interna-

tional, TI. Organisationen, som vill motverka korruption, delar varje år ut *Integrity Awards*, integritetspris till människor som gjort insatser mot korruption och maktmissbruk.

Vinnare i år blev bland andra en skatteinspektör från serbiska republiken i Bosnien-Hercegovina men Manik Chandra Saha uppmärksammades alltså postumt med en hedersutmärkelse för sitt arbete på tidningen *New Age* i Khulna.

TI hoppas därmed ytterligare sätta pressa på regimen i Bangladesh att ge skydd åt människor som vågar skriva om den utbredda korruptionen. Regeringen har tidigare aviserat att man överväger att stifta en ny lag som ska ge skydd åt människor som avslöjar korruption.

Ingeborg Sevastik

Medelklassområdet Defence Colony har börjat saneras eftersom husen där byggs alldeles för tätt.

Byggivern måste stoppas

Bulldozers i kamp mot New Delhis svartbyggen

I gryningen i slutet av september väcktes invånarna i New Delhis medelklassområde Defence Colony av oväsendet från en annalkande kolonn bulldozrar. Fordonen var utsända av Municipal Corporation Delhi (MCD) med uppgift att förstöra alla svartbyggen som poppat upp till följd av den ökande befolkningen.

Förtätningen av bostadsområden för medelklassen har länge varit ett ökande problem i New Delhi. En av de största anledningarna är växande familjer och skyhöga fastighetspriser.

När befolkningen i områdena växer uppstår också ett behov av butiker och arbetsplatser i närområdet. Trots stränga byggregler som bland annat anger hur nära grannen man får bygga ut har husen krupit allt närmare varandra.

Systemet där nyutbyggnader besiktigas först efter att de är klara är sårbart för kor-

ruption där besiktningsmän mutas att registrera andra avstånd än de verkliga.

I en ansträngning att få bukt med problemet infördes en speciell straffavgift, en så kallad *misuse charge*, om det reglerade minimimåttet mellan husen överskreds. Men detta innebar bara att fastighetsägarna redan från början räknade in avgiften i byggkostnaden.

Smygkontorisering

Under de senaste åren har problemen förvärrats genom smygkontorisering och ge-

FOTO: FREDRIK RENANDER

nom att bottenvåningar upplåtits till butiks- och affärsverksamhet. Domstolsdirektiv om rivning har hittills varit verkningsslösa.

I början av september i år gick New Delhis stadsförvaltning överraskande från ord till handling och beordrade ut MCD:s bulldozrar för att helt enkelt riva alla svartbyggen och spärra av de hus som upplåtits till kommersiell verksamhet.

Tidigt på morgonen den 20:e september rullade man in i Defence Colony i centrala New Delhi och gick genast loss på en affär i anslutning till Defence Colony Market.

Bara i detta område har MCD identifierat över 60 byggnader som byggts ut olagligt eller som upplåtits för kommersiell verksamhet.

Tog snabbt ner skyltarna

Men nyheten om det stundande rivningsraseriet har redan nått många husägare som uppvaktat New Delhis högsta domstol i hopp om att få anstånd. Många företagare skickade hem sina anställda och skyndade sig att rensa affärer och kontor samt ta ner alla företagsnamn och sätta upp vanliga namnskyltar på dörrarna.

Morgonen därpå var det dags för Greater Kailash-1 i södra New Delhi där 37 fall av olaglig kommersiell verksamhet var dagens måltavla. Nio av dessa byggnader, inkluderande bland annat en modeaffär, en juvelerarbutik, en skönhetssalong och en speditiönsfirma, spärrades omedelbart av Municipal Corporation Delhi och ägarna åtalades.

Men samtidigt som MCD bekämpar problemet verkar andra myndigheter inte ha något problem med kommersialiseringen. Många näringsidkare betalar öppet en företagstaxa för fastighetsskatt och elräkning.

Under hösten bävar invånarna i South Extension, Safdarjang Development Area, Malviya Nagar, Hauz Khas, Lajpat Nagar, Sarita Vihar och Vasant Vihar i väntan på sin tur. MCD har deklarerat man inte kommer att skona någon av de utpekade byggnaderna från bulldozrarnas käftar.

Tidigare i år, och understött av 12 polis-kompanier, började MCD att riva så kallade *pushta jhuggis* (slumområden) på flodbanken längs Yamuna. I dessa områden bor omkring 150 000 personer, i huvudsak muslimer med ursprung i Bihar, Bengalen och Uttar Pradesh. Invånarna skall flyttas till nya bostadsområden utanför Delhi där staten står för cirka fyra femtedelar av kostnaden för den nya tomten, och familjen för den resterande femtedelen (cirka 7 000 rupier).

Längs floden vill MCD bygga gångbanor som skall leda förbi Vijay Ghat, Shanti Ghat och Raj Ghat (nationella minnesmärken) och vidare fram till Röda fortet. Även om alla parter verkar eniga om att det är hög tid att ta itu med problemen kring Yamuna är många socialarbetare kritiska till initiativet och menar att staten knappast kommer att uppfylla sina löften till de bortflyttade familjerna. De varnar dessutom för att detta ytterligare kommer att förstärka segregationen i staden.

Jan Magnusson

MCD har lovat att inte skona någon byggnad från bulldozrarnas käftar

Mat för fattiga försvinner genom korrupktion

Matsäkerhetsexperter och hjälparbetare i Indien är mycket upprörda över innehållet i en ny parlamentarisk rapport som tyder på att enorma mängder subventionerat spannmål har försvunnit ut på den vanliga marknaden genom korrupktion.

Rapporten lades fram redan i augusti men blev inte offentlig förrän i slutet av september.

Enligt **Ramesh Sharma** vid den inflytelserika organisationen Gandhi Peace Foundation har det under lång tid varit allmänt känt att det statliga distributionssystem, PDS, som syftade till att spannmål skulle finnas tillgängligt för alla till rimliga priser var djupt korrumpert.

PDS:s kärna är ett nätverk av en halv miljon "ransoneringsbutiker". Handlarna som driver dessa butiker har dock varit kända för att fiffla med ransonerna och undanhålla lager som de säljer på den svarta marknaden.

TV-kanaler har i undersökande reportage kunnat visa bilder av hur säckvis av statligt subventionerat spannmål förts bort av lastbilar. Men fram till nu har de officiella reaktionerna på dessa avslöjanden varit svala.

Kräver utredning

– Vi kommer att kräva en fullskalig utredning av skandalen, säger **D.P. Yadav**, ordförande för den parlamentariska kommitté som författat den senaste rapporten.

Enligt Yadav ska utredningen skötas av landets viktigaste federala utredningsorgan, CBI.

Även **Devinder Sharma**, som är en internationellt uppmärksam expert på livsmedelsfrågor, är upprörd över innehållet i rapporten.

Den enkla sanningen är, säger Sharma, att mellan 300 och 400 miljoner går hungriga i detta land samtidigt som spannmålslagen står fyllda och kostar pengar för myndigheterna.

Bristen på politisk vilja att rädda människor från svält har varit obscen. Till och med militärdiktaturer runt om i världen skulle kunna uppvisa ett bättre betyg när det gäller att se till befolkningarnas behov, säger Sharma.

Ranjit Devraj/IPS

Bild ur filmen "Ett land utan kvinnor" som visas på svenska biografier.

Våldtäkter och selektiva aborter

Spelfilm fokuserar på Indiens "försvunna" flickfoster

"Ett land utan kvinnor" berättar om en ung indisk kvinna som tvingas gifta sig med fem bröder, varefter hon blir utsatt för en mängd övergrepp. Filmen går nu på svenska biografier.

Berättelsen i "Ett land utan kvinnor" är fiktiv men kunde varit sann. 1998 års Nobelpristagare i ekonomi **Amartya Sen** har beräknat att minst 35 miljoner flickfoster har "försvunnit" i Indien under det senaste årtiondet. Orsaken är djupt patriarkaliska värderingar i kombination med en modern teknik som gör det möjligt för allt fler att könsbestämma sina foster, och därefter besluta om abort.

Många indiska kvinnor utsätts även för övergrepp av sina äkta män eller mannens familjemedlemmar utan att rättvisa någonsin skipas, och därtill accepteras hustrumisshandel av många.

2001 tillkom en ny lag i syfte att ge kvinnorna ökat juridiskt skydd, men lagen

är vagt formulerad och ger till och med mannen rätt att använda våld, om det handlar om självförsvar eller skydd av hans egen eller andras egendom.

Allt skevare könsfördelning

En studie utförd av International Clinical Epidemiologists Network mellan 1997 och 1999 visade att närmare hälften av landets gifta kvinnor utsatts för någon form av fysisk misshandel av sina män eller av mannens familj.

I den folkräkning som genomfördes 2001 uppdagades dessutom att könsfördelningen i landet på kort tid blivit mycket skev.

Mellan 1981 och 2001 sjönk antalet kvinnor per 1 000 män drastiskt, från 978 till 927. I vissa områden i norra Indien var fördelningen extremt skev – där finns det endast 770 flickor på varje 1 000-tal pojkar i åldersgruppen upp till 6 år.

Utvecklingen beror främst på den mobila ultraljudsteknik som gjort det möjligt för människor på landsbygden att snabbt och

billigt kunna könsbestämma foster.

Att genomföra abort är också enkelt i ett land som har över en miljard invånare, och där det finns en allmän vilja att minska befolkningstillväxten.

När resultaten av folkräkningen blivit klara försökte myndigheterna genomföra åtgärder för att vända utvecklingen.

För drygt ett år sedan infördes en lag som gör det olagligt för läkare att avslöja ofödda barns kön, men många läkare är beredda att göra det i alla fall om betalningen är den rätta.

– Detta utmanar själva grunden i vårt samhälle och det är skamligt att läkare samverkar i denna perversion, säger **Prasanna Kumar Hota**, högt uppsatt tjänsteman med ansvar för familjefrågor.

Kan bli mycket allvarligt

Indiska myndigheter har i samarbete med FN:s befolkningsfond UNFPA publicerat en folder som syftar till att öka allmänhetens kunskaper om problemet.

I texten varnas för att situationen kan

Gandhis saltmarsch fyller 75 år

Jubileet firas med ny marsch och nordisk folkrörelsehyllning

Nästa år är det 75 år sedan den historiska saltmarschen ägde rum under Mahatma Gandhis ledning. En kraftig protest mot det brittiska kolonialväldet i Indien.

Indien firas jubileet med en ny marsch våren 2005, och även i Sverige och övriga Norden tas initiativ för att uppmärksamma det folkrörelsearbete som kom att inspirerats av bland andra Mahatma Gandhi.

Det var den 12 mars 1930 som den indiska självständighetsrörelsen gick emot briterernas monopol på salt genom att ta saken i egna händer. Saltmarschen nådde Indiska oceanen den 6 april. De möttes av polisens batonger men upphörde inte att olydigt gå emot lagens företrädare.

Genom massivt icke-väldsmotstånd och modig konfrontation skulle den brittiska kolonialmakten knäckas. Det lyckades. Britterna sökte tysta ner händelsen och nyheter om det växande motståndet genom censur. Men det alltmer växande motståndet mot britererna ledde till seger när olaglig salttillverkning fortsatte i masskala och briterernas maktinnehav hade klätts av.

Saltmarschen leddes av Mahatma Gandhi, vars betoning av mod, folklig mobilisering, icke-väld, självtillit och utveckling var anpassad till lokala förutsättningar och kultur. Hans filosofi har varit omstridd men har fortfarande stor betydelse.

Nu planeras att ge jubileet uppmärksamhet för att främja både kunskap om den indiska befrielsekampen och våra dagars indiska folkrörelsernas bidrag till kampen för självtillit och global rättvisa i världen och Norden.

I Indien firas jubiléet genom en ny Saltmarsch längs samma väg som man gick 1930, från Ahmedabad till Gujarat. I Norden har EU-parlamentarikern **Satu Hassi** från Finland, trubaduren **Per Warming** från Danmark, miljöaktivisten **Tord Björk** från Sverige och fredsforskaren **Jörgen Johansen** från Norge med stöd

av *Vasudhavia Kutumbakam* och Demokratiforum i Finland som tagit initiativ till bildandet av Saltmarschkommittéer i Norden för att ordna framåtsyftande aktiviteter och sprida information som stärker våra dagars folkrörelser.

För att främja jubileumsaktiviteterna har Folkrörelsestudiegruppen gjort en studie av Gandhi och de indiska folkrörelsernas påverkan på Norden. Den börjar med danska liberala missionärer som redan 1917 träffade Gandhi och påbörjade ett Syd-Nord samarbete.

Det fortsätter med organiseringen av den internationella solidaritetsrörelsen för Indien under 1930-talet där de danska kvinnorna tog ledningen, atommarscherna på 1960-talet och miljöockupationer på 1970- och 1980-talet fram till våra dagars global rättviserörelse där den av indier starkt påverkade People's Global Action intar en central roll inte minst i Norden.

Bredare sammanhang

Folkrörelsestudiegruppen har också upprättat en temasida på Internet med texter om Saltmarschen, Gandhi och indiska folkrörelsernas internationella inflytande i dag med fokus på People's Global Action och Asia Social Forum i Hyderabad 2003 samt World Social Forum, Mumbai Resistance och dialog mellan center-vänsterpartier och folkrörelser som alla ordnades parallellt i januari 2004 i Mumbai.

Det nordiska initiativet skiljer sig från det indiska på så sätt att Saltmarschen sätts in i ett bredare sammanhang. Det kopplas inte bara till dagens indiska folkrörelser utan visar också på kritik av Gandhi.

Detta är en hållning som **Ellen Hørup** etablerade redan på 1930-talet när hon startade organiseringen av det internationella stödet för befrielsekampen genom att vara solidarisk med Gandhis metoder och mål men kritisk när det gällde hans syn på bland annat kastsystemet.

På temasidan finns citat och länkar till många artiklar som tar upp kritiken ur olika perspektiv, inte minst hur erfarenheterna från de indiska folkrörelserna kan an-

Mahatma Gandhi.

vändas i dag. Det nordiska initiativet hoppas också att kunna göra Gandhis texter mer tillgängliga på nordiska språk.

Initiativtagarna uppmanar till bildande av nationella och gärna också lokala Saltmarschkommittéer för att genomföra aktiviteter under jubiléet 12 mars till 6 april 2005. Planer finns hittills på att genomföra aktiviteter under Finlands Sociala Forum och i Köpenhamn och Skåne. Rörelsenätverket som samlar personer intresserade i forskning om sociala rörelser kommer att ha Gandhi som tema på sitt nästa möte planerat till Göteborg i april 2005.

Allas individuella eller kollektiva bidrag till att sprida information om Saltmarschjubileet och debattera Gandhi och indiska folkrörelsernas betydelse i dag är välkomna. Skicka gärna era bidrag och information om aktiviteter till Folkrörelsestudiegruppen på vars hemsida fortlöpande information kommer om Saltmarschjubiléet.

Tord Björk

Öresundskommittéen
för Saltmarsch-jubileet

www.folkrörelser.nu/saltmarschen
www.saltmarch.org.in

komma att bli mycket allvarlig. Det är den framtidsutsikten som "Ett land utan kvinnor" skildrar. Regissören **Manish Jha** film, som redan fått internationell uppmärksamhet, gick i december upp i Stockholm och Uppsala. Den 4 februari kommer filmen till Örebro.

Ranjit Devraj/IPS

Prisbelönt utomlands

Vid filmfestivalen i Venedig fick "Ett land utan kvinnor" stående ovationer och belönades med Kritikerpriset.

På hemmaplan har mottagandet däremot varit kyligare. Många har kritiserat de upprepade våldtäktsscenerna.

Men regissören Manish Jha värjer sig

Manish Jha.

mot kritiken och menar att verkligheten är mycket värre än det som visas i filmen.

Manish Jha har tidigare uppmärksammats för sin dokumentärfilm "A Very Silent Film", en film om hemlösa kvinnor. Också denna har fått pris, av juryn vid Cannes filmfestival.

Ekonomisk satsning ska bringa fred i nordöst

Indiens premiärminister Manmohan Singh vill knyta starkare ekonomiska kontakter med länderna i Sydostasien. Det är en strategi som skulle kunna lyfta landets försummade nordöstliga delstater och samtidigt kväsa de upprorsgrupper som i flera årtionden agerat i regionen.

I slutet av november avslutade Singh ett tre dagar långt besök i Guwahati, huvudstad i Assam. Där flaggade han igång det första bilrally som Indien arrangerat tillsammans med Asean, en regional samarbetsorganisation bestående av bland andra Thailand, Malaysia, Burma och Vietnam. Rallyt gick genom Burma, Laos,

Vietnam och Kambodja innan det slutfördes i Bangkok den 5 december – i samband med att Thailands kung fyllde år. Rutten gick över gamla vägar mellan Indien och Indokina där förr kulturer, religioner och handelsvaror färdades.

De nordöstliga delarna av Indien har stora naturresurser i form av bland annat bränsle. Regionen gränsar till Kina, Bhutan, Bangladesh och Burma. De små delstaterna är samtidigt hem för minst 200 olika indo-burmesiska etniska grupper och ursprungsbefolkningar.

Strax efter att Singh tog över premiärministerposten i maj visade han sitt intresse för att utveckla landets nordöstliga delar.

Singh och den thailändske premiärministern **Thaksin Shinawatra** var de viktigaste initiativtagarna till Bengaliska Vikens Initiativ för Ekonomiskt och

Tekniskt Samarbete, Bimstec, som höll sitt första möte i juli. Förutom Indien och Thailand ingår även Bangladesh, Bhutan, Burma, Nepal och Sri Lanka i Bimstec.

Singh sa i samband med att han var i Guwahati att Indiens handel med Asean-länderna kan komma att tredubblas från nuvarande nivå på motsvarande tio miljarder dollar om året.

Samtidigt hotas premiärministerns ekonomiska planer av oroligheterna. Att landets armé sedan länge opererat i regionen har heller inte bidragit till att stoppa våldet.

– Regeringen är beredd att diskutera med alla grupper som tar avstånd från våldet och i stället letar efter en fredlig lösning på problemen, sa Singh i samband med att han påbörjade sin resa i Imphal, huvudstad i delstaten Manipur.

Ranjit Devraj/IPS

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnet runt! Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalsid	Dygnet runt	Dygnet runt	Dygnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjuder telefonsjälvbetjäning till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonsjälvbetjäning för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

TELE MAN

Svenskpost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta – portot är betalt

Teleman betalar portot

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN
the total telephone service

Intelligenta frågor, intelligenta svar

ARUNDHATI ROY
Författare räknar inte röster.
Samtal med Arundhati Roy.
Ordronts förlag

Indiska författaren och samhällsdebattören **Arundhati Roy** har internationellt kommit att uppmärksammas för sina välformulerade och mycket kritiska analyser av globaliseringsens negativa effekter för den tredje världen och av USA:s imperiesträvanden, manifesterat i invasionen av Irak.

Ett flertal av Roys politiska essäer har översatts och publicerats av svenska förlag de senaste åren. Denna bok består av samtal mellan Roy och den amerikanske radiojournalisten **David Barsamian**, förda under Roys besök i USA under perioden februari 2001 till maj 2003.

Barsamian ställer intelligenta frågor och Roy utvecklar sina välkända teser om bristerna i indisk demokrati, om kampen mot de stora dammbyggena och om hotet från hindufundamentalismen.

Vissa resonemang känns dock något gamla då de politiska förhållandena i Indien efter parlamentsvalet i maj 2004 ändrats radikalt. Mera tidlöst intressant är däremot det hon berättar om sin egen problematiska uppväxt i en by i Kerala, den by hon sedermera skildrade i prisade debutromanen *De små tingens Gud*.

Lars Eklund

Slut på statslösheten för tamilska arbetare

Oktober förra året antogs enhälligt en lag i Sri Lankas parlament om att ge medborgarskap till 168141 statslösa plantagetamiler.

Därmed anses ett mörkt kapitel i landets moderna historia vara avslutat: det faktum att en hel etnisk grupp i 55 år berövats sina medborgerliga demokratiska rättigheter, det vill säga rätten till medborgarskap och rösträtt. Dessa rättigheter berövades plantagetamilerna i samband med Sri Lankas självständighet 1948.

De allra flesta plantagetamilerna kom till Sri Lanka under 1800-talet och de kom att stå

för en mycket väsentlig del av landets välfärd genom sitt hårda arbete på téplantagerna i de höglänta inre delarna av landet.

De singalesiskt dominerade regeringarna under tiden efter självständigheten försökte länge pracka på Indien dessa plantagearbetare i tron att de lätt skulle kunna ersättas av 'inhemsk' arbetskraft. Men det var inte förrän 1964 som den dåvarande premiärministern **Sirimavo Bandaranaike** lyckades övertala sin indiske kollega **Lal Bahadur Shastri** att gå med på ett avtal där Indien förband sig att ta emot omkring två tredjedelar av de då

omkring en miljon plantagearbetarna. Men avtalet gick trögt, och hundratusentals plantagearbetare tvingades fortsätta sina liv utan medborgerliga rättigheter, trots upprepade tilläggsavtal. Och trots att flera hundra tusen tvingades över till södra Indien.

Lagen förra året avslutar formellt statslösheten, men det lär ta tid att få den rättsverkan som dessa människor förtjänat i generationer. Och det är fortfarande så att plantagetamilerna är den fattigaste, sämst utbildade och mest eftersatta gruppen i samhället.

Thomas Bibin

Nyhetsbladet Sri Lanka Monitor tystnar efter 17 år

Det Brittiska flyktingrådets nyhetsblad om utvecklingen på de mänskliga rättigheternas område i Sri Lanka – Sri Lanka Monitor – läggs ner i brist på pengar.

I 17 år har man gett ut 180 Sri Lanka Monitor plus ett antal rapporter och meddelanden om läget i landet. En av de mest pålitliga och informativa rösterna om den svåra utvecklingen i Sri Lanka har därmed tystnat.

I sitt avskedsbrev berättar samordnaren **Myan Vije** att projektet aldrig kunnat nå så långt

det ändå gjort utan allt stöd från oräkneliga frivilligorganisationer och inte minst alla lika oräkneliga rapportörer inifrån Sri Lanka. Liksom stödet från Flyktingrådet och hans företrädare som projektsam-ordnare, **Malcolm Rogers**.

Ni som vill kolla senaste rapporterna kan gå in på hemsidan: <http://brcslproject.gn.apc.org/>

och ni som vill nå Mr Vije (som kommer fortsätta sitt arbete med dessa frågor) kan e-posta: vije47@hotmail.com

Thomas Bibin

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon: 046-222 73 40

Fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasiensydasiens.se

Webb-sida: <http://www.sydasiens.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen

SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer:

Katarina Sandström Blyme, Lars

Eklund och Johan Mikaelsson

Tryck: Luleå Grafiska

Prenumerantregister:

Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,

ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tid-

skriftsföreningen SYDASIEN, inkl

fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige

250 kr. Prenumeration för institutio-

ner och bibliotek 300 kr. Utanför

Sverige kostar en prenumeration/

medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i mars.

Manusstopp: 1 februari 2005

Tidskriftsföreningen SYDASIEN

har som mål att sprida information

om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som be-

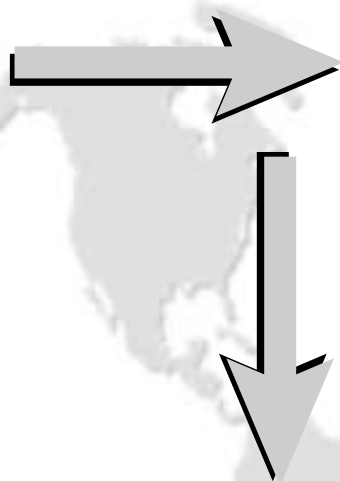
kämpar imperialismen, det politiska

förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående

från politiska partier och gruppering-

ar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

*Var landar bollen?
Blir det cricket eller
krig för barnen i de
krigsdrabbade
delarna?*

*Studenten Greg Buie
vid University of
California i San Diego
var volontär i Jaffna i
somras. Han fick upp
ögonen för situationen
i den sargade landsde-
len. I oktober organi-
serade han en välgö-
renhetsturnering i San
Diego i basket för barn-
en i Sri Lankas krigs-
drabbade delar.
"Hjälp mig att sända
ett budskap till dem att
det finns hopp om en
bättre framtid och att
det finns de som brin-
ner för att hjälpa dem
att förverkliga sina
drömmar", sa Buie.*

Farligt mellanläge i Sri Lanka

Vapenvilan i Sri Lanka har varat i tre år. Nu har parterna en allvarlig treårskris. Fortsatt passivitet äventyrar fredsprocessen.

Såväl den tamilska tigergerillan som regeringen vill prata fred, men tänker mest på problem. President **Kumaratunga** har satt sig i en stol där hon fått händerna bakbundna. Det marxistiska, singalesiska, nationalistiska samarbetspartiet JVP blockerar nya fredssamtal. JVP varnar nu för ett nytt väpnat uppror i söder om tigrarna får ett övergångsstyre i norr och öster.

Sri Lankas förmodligen mest kände fredsaktivist, doktor **Jehan Perera** vid National Peace Council, varnar däremot för följderna av passiviteten.

"Om det inte blir fredssamtal som ger båda sidor möjlighet att få vad de vill ha genom politiska medel kan de söka andra vägar. Det gäller särskilt två opponenter som inte träffas, pratar eller bryr sig om varandra", skrev

Jehan Perera i *Daily Mirror* 26 oktober.

Perera anser att LTTE:s förslag till övergångsstyre är ett konstruktivt steg som kan föra fredsprocessen framåt. Det hänger på regeringen att gripa halmstrået. Ett fortsatt stillestånd gör tigrarna mer frustrerade – och farligare. Tigerledaren **Prabhakaran** höll sitt årliga tal på "Great Heroes Day", den 27 november, för övrigt Prabhakarans 50-årsdag. Om regeringen fortsätter fördröja fredssamtalen kan LTTE tvingas "återuppta frihetskampen för den tamilska nationen". Han väjade också till andra länders regeringar att pressa Sri Lankas regering till förhandlingsbordet.

De norra och östra delarna har inte sett av de fördelar som en frisk fredsprocess levererar. Få från regeringssidan har med egna ögon sett den förstörelse som kriget åsamkat i Wannī. Tigrarna uttrycker den frustration som civilbefolkningen känner.

Tigrarna fortsätter på den blodbesudlade vägen. De misstänks ha mördat över 100 politiska opponenter, tamilska medlemmar

av säkerhetsstyrkorna och civila spioner för armén. Mer än 80 av de dödade är eller har varit medlemmar av tamilska paramilitära partier. Få mord klaras upp, men mönstret pekar på tigrarna.

Enligt en färsk rapport från Human Rights Watch har gerillan rekryterat minst 3 516 pojkar och flickor under 18 år sedan undertecknandet av vapenvilan 2002. Tigrarna garderar och stärker sig, som motståndarna, för en eventuell nystart på kriget.

Den inledande optimismen som uttrycktes under fredssamtalen känns mycket avlägsen. Och de ansvariga för det förberedande givarmötet i Washington i början av 2003 inser nu om inte förr att utestängningen av LTTE orsakade den allvarligaste skadan på fredsprocessen.

Norge kämpar i motvind för landets ärlighet som fredsmäklare. Hjulen i fredsprocessen har kört fast. Går det att få nytt fäste i den politiska leran?

**Johan Mikaelsson,
text och foto**